

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2017–2020

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Hana Folberová

Zájmové a občanské vzdělávání

Praha 2020

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jana Neusarová, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2017–2020

BACHELOR THESIS

Hana Folberová

Leisure and Civic Education

Prague 2020

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Mgr. Jana Neusarová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Hana Folberová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr. Janě Neusarové, Ph.D. za odborné vedení, podnětné návrhy a hodnotné rady, které mi jako vedoucí mé bakalářské práce poskytovala při jejím zpracování.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na oblast vzdělávání dospělých, a to v souvislosti s problematikou zájmového a občanského vzdělávání. Nejdůležitější je však motivace, která vede dospělé ke zvyšování znalostí pomocí dalšího vzdělávání. Bakalářská práce si klade za cíl poukázat na důležitost a význam zájmového a občanského vzdělávání. Charakterizuje celoživotní učení s návazností na zájmové a občanské vzdělávání, definuje cíle, funkce a další členění. V praktické části je práce zaměřena na zjištění míry zájmu o zájmové a občanské vzdělávání dospělých prostřednictvím dotazníkového šetření, které se zaměřuje na skutečnost, zda se dospělí v rámci svého volného času mají zájem dále vzdělávat a za jakým účelem.

Klíčová slova

Celoživotní vzdělávání, občanské vzdělávání, občanství, počáteční vzdělávání, účastníci zájmového vzdělávání, volný čas, zájmové vzdělávání.

Annotation

The bachelor thesis is focused on the area of adult education in connection with the issue of leisure and civic education. Most important, however, is the motivation that leads adults to increase their knowledge through further education. The aim of this thesis is to point out the importance and importance of leisure and civic education. It characterizes lifelong learning in connection with interest and civic education, defines goals, functions and further division. In the practical part, the work is focused on finding out the level of interest in interest and civic education of adults through a questionnaire survey, which focuses on the fact whether adults in their free time are interested in further education and for what purpose.

Keywords

Lifelong learning, civic education, citizenship, initial education, participants in leisure education, leisure time, leisure education.

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	11
1.1 Charakteristika celoživotního vzdělávání.....	11
1.2 Celoživotní učení v České republice	12
1.3 Funkce celoživotního učení	14
1.4 Formy celoživotního vzdělávání.....	15
1.5 Etapy celoživotního učení.....	16
1.6 Odborné vzdělávání	18
2 ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ.....	19
2.1 Charakteristika zájmového vzdělávání	19
2.2 Volný čas a jeho vztah k zájmovému vzdělávání	20
2.3 Cíle a funkce zájmového vzdělávání	21
2.4 Typy zájmového vzdělávání	23
2.5 Formy zájmového vzdělávání	25
2.6 Účastníci zájmového vzdělávání	28
3 OBČANSKÉ VZDĚLÁVÁNÍ.....	29
3.1 Charakteristika občanského vzdělávání.....	29
3.2 Cíle občanského vzdělávání.....	29
3.3 Struktura občanského vzdělávání	30
3.4 Indikátory občanského vzdělávání.....	31
3.5 Občanství a jeho aktivní stránka.....	33
3.6 Typy občanského vzdělávání dospělých.....	33
PRAKTICKÁ ČÁST	36
4 PRŮZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	36
4.1 Cíl dotazníkového šetření	36
4.1.1 Průzkumné otázky a stanovení hypotéz	36
4.1.2 Metody výzkumu	37
4.2 Analýza výsledků průzkumného šetření	38
5 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	60

ZÁVĚR	63
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	66
SEZNAM ZKRATEK	69
SEZNAM GRAFŮ	70
SEZNAM PŘÍLOH.....	71

ÚVOD

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku zájmového a občanského vzdělávání dospělých. Vzdělávání by nemělo končit povinnou školní docházkou, vyučením či vystudováním střední nebo vysoké školy. Každý člověk by se měl vzdělávat po celou dobu svého života, a to nejen v oblasti školního vzdělávání, ale i v jiných, právě zmíněných oblastech zájmového a občanského vzdělávání. Většina z nás přemýšlí, jak naložit s volným časem, který je pro mnohé z nás stále vzácnějším okamžikem, proto bychom se ho měli naučit efektivně využívat na základě vlastního výběru zájmů a potřeb, která ho duševně naplňuje. Jakýmkoli vzděláváním si získáváme a rozvíjíme své schopnosti a zkušenosti. Zároveň tím přispíváme k všeobecnému přehledu nezbytného pro osobní i profesní život. Vzdělávání je v dnešní době velkým trendem, ale je i nesmírně důležité a není na něj nikdy pozdě, můžeme s ním začít kdykoliv a v jakémkoli věku.

V současné době je nutností, aby člověk ve společnosti uspěl. Společnost dnes vyžaduje široký rozhled v mnoha oborech, ale i specializaci, ve které člověk vyniká. Tento tlak může být pro jednotlivce nejen motivem, ale zároveň i velkým závazkem. Právě pro řešení těchto problémů, které vyplývají z globalizačních trendů, je nezbytné se vzdělávat napříč všemi věkovými kategoriemi.

Cílem bakalářské práce je nastínění systému celoživotního vzdělávání v České republice, jeho charakteristika, cíle a formy, rozdělení na zájmové a občanské vzdělávání dospělých a charakteristika obou směrů, typů, rysů a funkcí. Práce se snaží přiblížit, jak jsou tyto pojmy vymezeny a pojmenovány v českém prostředí. Autorka práce prostřednictvím dotazníkového šetření zjišťuje, zda se dospělí vzdělávají v oblasti zájmového nebo občanského vzdělávání a co je k tomu motivuje. Občanské a zájmové vzdělávání dospělých představují sféry, které se vzájemně doplňují, přičemž jsou však různým způsobem „viditelné“ v praxi a ve vzdělávací politice. Další jedinečné rysy uvedených odvětví mimo jejich svébytné obsahové zaměření nacházíme také třeba ve vztahu k intenzitě a podobám formalizace učení se.

Zjednodušeně řečeno, vzdělávání dospělých je vzdělávání, které je postaveno na dosahování cílů stanovených na základě představ o žádaných změnách. Tyto změny se odehrávají skrz proměnu dovedností a znalostí. Hlavní těžiště změn u profesního vzdělávání dospělých nacházíme v chodu pracovních organizací, u občanského vzdělávání na úrovni veřejné sféry a v případě zájmového vzdělávání na rovině vnitřního života osobnosti. Rozvoj a vyvážení všech zmiňovaných sfér pravděpodobně představují ideál nejenom pro samotnou oblast učení se a vzdělávání dospělých, ale i pro život člověka a společnosti.

Práce je rozdělena do dvou částí. V teoretické části se zaměřujeme na objasnění jednotlivých pojmů, celoživotní vzdělávání a jeho specifika, dále na členění zájmového a občanského vzdělávání a nastínění souvislosti těchto pojmů, které se týkají jejich typů, rysů, funkcí a faktorů. Jsou zde zhodnoceny prameny literatury a internetových zdrojů, které sloužily ke zpracování bakalářské práce. Praktická část je zaměřena na vlastní dotazníkové šetření realizované prostřednictvím dotazníkové metody. Práce je zaměřena na skupinu dospělých, kteří již mají stabilní zaměstnání a vybudovanou kariéru. Důležitou úlohu hraje také motivace člověka k současnému zájmovému nebo občanskému vzdělávání, která ho provází v průběhu celého života. Dále se autorka zajímá o to, zdali mají o zájmové a občanské vzdělávání větší zájem ženy či muži a zda tyto nové vědomosti a zkušenosti využívají v pracovním životě. Výsledky dotazníkového šetření jsou zhodnoceny slovně i graficky znázorněny.

TEORETICKÁ ČÁST

1 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

1.1 Charakteristika celoživotního vzdělávání

Pojem „vzdělávání“ je od roku 1996 změněn a je užíván pojem „učení“ – k podtržení nutnosti aktivního přístupu jedince. Celoživotní učení ukazuje klíčovou změnu pojetí celého vzdělávání, kdy jakékoliv možnosti učení – ať už v klasických vzdělávacích zařízeních v rámci vzdělávacího systému či mimo něj – jsou posuzovány jako individuální propojený celek, který dovoluje různorodé a početné přechody mezi zaměstnáním a vzděláváním, které dává možnost dosahovat stejné znalosti a dovednosti odlišnými cestami a pokaždé v průběhu existence. Standardizovaný vzdělávací řád vytváří koncepci pro celoživotního učení a nepostradatelné základy. Celoživotní učení má jedinci umožňovat schopnost vzdělávat se v rozdílných stadiích svého rozkvětu až do úrovně svých možností s vlastními zájmy, úkoly a potřebami. Celoživotní učení nelze ztotožňovat se vzděláváním dospělých, přestože vzdělávání dospělých je jednou z jeho zásadních složek.

Charakteristikou celoživotního učení, která má svou polohu horizontální, je zajistit možnost učení a dostupnost ke vzdělávání po celý život, a má také svou polohu vertikální, kde je hlavní charakteristikou zaručení možnosti učení se, nabídka a přiblížení vzdělávání až do výše osobnostních možností (Palán, 2002, s. 28–29).

OECD definuje v roce 2000 celoživotní učení, jak pod úhlem pohledu spojuje společenské i individuální rozvoje ve veškerých směrech i prostředích – v okruhu formalizovaném, ve školských zařízeních, v zařízeních odborné přípravy, terciárním vzdělávání, vzdělávání dospělých a v prostředí neformálním, tedy doma, v práci a v jiných společenských celcích. Jde o systémový přístup, který je zaměřen na standardy dovedností a vědomostí, které platí pro všechny, bez jakéhokoliv ohledu na věk.

Vyzdvihuje potřebu, že všechny děti od nejtělejšího věku se musí připravovat a motivovat k učení po celý život (Palán, 2002, s. 30).

Celoživotní učení je orientováno na individuální rozvoj jedince a na jeho zvýšení občanských poslání i na jeho přichystání se jako na zaměstnance. Celoživotní učení pozoruje zejména tyto funkce:

- rozvoj osobnosti: na úrovni společnosti, ale i na úrovni individuální,
- upevnění soudržnosti společnosti: vzdělávání jako významná integrující síla – působí na zesilování propustnosti společnosti, vyrovnává životní šance, omezuje sociální exkluzi znevýhodněných skupin apod.,
- podpora občanské společnosti a demokracie: pomocí kriticky a nezávisle myslících jedinců s vědomím vlastní důstojnosti a svobodám ostatních a s respektem k právům,
- výchova k partnerství a spolupůsobení v evropské i globalizující se společnosti: respekt odlišnosti mezi jednotlivci při vědomí jedinečných hodnot vlastní osobnosti,
- zvyšování zaměstnatelnosti: zvýšená schopnost vyhledat zaměstnání a trvale se uplatňovat na trhu práce, a to v zahraničí, ale i doma: tato funkce souvisí především s otázkou klíčových kompetencí,
- zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky a prosperity společnosti. (Palán, 2008, s. 102).

1.2 Celoživotní učení v České republice

Plán celoživotního učení nemůžeme posuzovat jako uzavřený souhrnný blok, ale opačně jako otevřený systém, který se ustavičně mění na základě potřeb trhů, mezi nimi také trhu práce a pomocí společenského vývoje v České republice i ve světě. Také nelze sdělit, že je toto uspořádání v našich zemích zavedeno. Dosud se objevuje pouze ve formálních úředních dokumentech taktického charakteru a vystupuje tak jako prostý koncept (Palán, 2002, s. 104).

Můžeme ho mimo jiné vyhledat i v dokumentu pojmenovaném jako Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, více proslulém jako Bílá kniha z roku 1999, respektive 2001, kdy byl definitivně schválen vládou České republiky. Tato písemnost se

stala jakýmsi charakterem, od něhož se dále odvíjejí střednědobé a dlouhodobé cíle školící se politiky. Z nejdůležitějších strategických linií školící se politiky České republiky hovoří Bílá kniha o:

- realizaci celoživotního učení pro všechny,
- přizpůsobování vzdělávacích programů požadavkům života ve společnosti znalostí,
- monitorování a hodnocení kvality a efektivity vzdělávání,
- podpoře vnitřní přeměny a otevřenosti vzdělávacích institucí,
- přeměně role a profesních perspektiv pedagogických a akademických pracovníků,
- přechod od koncentrovaného řízení k odpovědnému spolurozhodování (Palán, 2002, s. 104).

Bílá kniha si v oboru celoživotního učení vymezila za cíl:

- zajistit dostupnost vzdělávání a propustnost vzdělávací soustavy na všech stupních,
- podpořit individualizaci a diferenciaci vzdělávacího procesu na všech stupních,
- podpořit vzdělávání znevýhodněných jedinců,
- podpořit rozvoj distančního vzdělávání,
- vypracovat a zavést soustavu finančních a nefinančních pobídek pro rozvoj vzdělávání dospělých (Tamtéž, s. 104).

Vláda České republiky v roce 2007 přijala materiál k problematice celoživotního učení Strategie celoživotního učení ČR a do prosince roku 2008 se vláda zavázala jej využít v praxi. Tento dokument navazuje na Strategii rozvoje lidských zdrojů a její zrod vychází z navrhujeících nařízení Evropské unie. Je to programová písemnost, která obsahuje dvě části:

- analytickou – analýzu současného stavu celoživotního učení,
- strategickou – označení nejdůležitějších strategických směrů a vizí pro celoživotní učení (Palán, 2002, s. 105).

Mezi nejdůležitější strategické směry vývoje celoživotního učení strategie řadí:

- uznávání a prostupnost, kdy je hlavním cílem vybudovat otevřený prostor pro celoživotní učení včetně schvalování výsledků informálního učení a neformálního vzdělávání,

- rovný přístup, jeho hlavní cíl je podpořit rovnost a dostupnost šancí v přístupu ke vzdělávacím příležitostem v průběhu celého životního cyklu, a to hlavně prostřednictvím otevírání a rozšiřování nabídky vzdělávacích aktivit s důrazem na její dostupnost a rozmanitost,
- funkční gramotnost, účelem tohoto směru je rozvíjet nejenom vlastní funkční gramotnost, ale i další klíčové kompetence včetně schopnosti učit se v průběhu celého života, dalším prostředkem je kurikulární reforma, která vede směrem k rozvoji a podpoře tréninku klíčových kompetencí,
- sociální partnerství, základem tohoto směru je podpora souladu nabídky vzdělávacích příležitostí s potřebami ekonomického, sociálního a environmentálního rozvoje, a to hlavně pomocí participace sociálních partnerů (různých podniků, typů škol, neziskových a nevládních organizací a veřejné správy),
- stimulace poptávky, tento směr se zabývá vzděláváním u všech skupin celé populace, a to v průběhu celého života, například kombinací výuky ve třídě s výukou na pracovišti, podporou sociálně slabších studentů, až po finančně motivující pobídky pro jednotlivce i firmy,
- kvalita, a to pomocí podpory zajištění hodnotné nabídky vzdělávacích příležitostí ve všech složkách, a to ve vzdělávacích programech, institucích i v samotných vzdělavatelích (lektorech, trenérech),
- poradenství se zaměrem rozvíjet informační a poradenské služby tak, aby byly přístupné komukoliv a kdykoliv v případě jeho zálib nebo nutnosti o jakýkoliv typ vzdělávání, zprostředkovat tak každému svou vlastní vzdělávací dráhu (Palán, 2002, s. 105–106).

1.3 Funkce celoživotního učení

Celoživotní učení se specializuje na individuální rozvoj jedince, na jeho přípravu jako pracovníka i na posilování jeho občanských funkcí.

Členění funkcí:

- rozvoj osobnosti – nejen individuální, ale i společenská,

- posílení soudržnosti společnosti – vzdělávání jako významná sjednocující síla, která působí na stupňování propustnosti společnosti,
- podpora demokracie a občanské společnosti – právo a respekt,
- spolupráce v evropské i globalizující se společnosti i výchova k partnerství – dodržování odlišností mezi lidmi,
- zvyšování zaměstnatelnosti – zvětšování potenciálu nalézt zaměstnání a trvale se prosazovat na trhu práce,
- zvýšení prosperity společnosti a konkurenceschopnosti ekonomiky (Palán, 2008, s. 102).

1.4 Formy celoživotního vzdělávání

Veškeré dovednosti lze získat různými způsoby, a to formální, neformální a informální cestou. Společnost by měla přispívat a totožně oceňovat všechny tyto druhy učení (Šerák, 2009, s. 16).

System celoživotního vzdělávání zahrnuje:

- formální vzdělávání,
- neformální vzdělávání,
- informální učení.

Formální vzdělávání je uskutečňováno ve vzdělávacích zařízeních, a to hlavně ve školách. Mezi jeho hlavní funkce patří obsahy, cíle, organizační formy a způsoby hodnocení pokračujících stupňů učení (základního, středního, vyššího odborného, vysokoškolského), ukončení je potvrzováno patřičným osvědčením (diplomem či vysvědčením).

Neformální vzdělávání je orientováno na dosahování dovedností, vědomostí a kompetencí, které mohou jednotlivci zvýšit jeho zaměstnanecké i společenské upotřebení. Uskutečňuje se i mimo formální vzdělávací soustavu, zpravidla v soukromých vzdělávacích zařízeních, v zařízeních zaměstnavatelů, ve školských institucích, nestátních neziskových organizacích, ale i dalších organizacích. Patří sem

např. počítačové kurzy, kurzy cizích jazyků, rekvalifikační kurzy, ale také tematické přednášky a krátkodobé kurzy. Tyto kurzy nevedou k získání formálního stupně vzdělání.

Informální učení chápeme jako proces dosahování znalostí, přisvojování si dovedností a postojů z každodenních činností v zaměstnaneckém prostředí, v rodině a ve volném čase. Je neorganizované, neuspořádané a institucionálně nekoordinované. Charakteristickým příkladem může být pozorování televize, kdy se při pozorování televizních novin dozvíme spoustu informací z české i světové historie, politiky, geografie apod., aniž bychom se na tyto relace dívali a byli bychom vedeni se záměrem sebevzdělávání (Šerák, 2009, s. 16).

Pod pojmem sebevzdělávání se J. Průcha a kol. (2009, s. 260) zamýšlí a definuje jej jako *„vzdělávání, v němž si jedinec převážně sám stanovuje cíle, vybírá učivo, volí metody, motivuje sám sebe, řídí a kontroluje své učení, hodnotí kvalitu svého učení a přijímá další rozhodnutí“*.

1.5 Etapy celoživotního učení

Strategie celoživotního učení ČR se podrobně zaobírá tímto rozdělením. Základní etapy celoživotního učení se člení do dvou skupin, které označujeme jako další a počáteční vzdělávání (Strategie celoživotního učení, online, cit. 2019-12-15).

Počáteční vzdělávání zahrnuje:

- základní vzdělávání (primární a nižší sekundární stupeň ISCED 1, 2), kryje se zpravidla s dobou plnění povinné školní docházky, a má všeobecný charakter.
- střední vzdělávání (vyšší sekundární stupeň – ISCED 3, 4), které má odborný nebo všeobecný charakter, a bývá zakončen:
 - maturitní zkouškou (ISCED 3A),
 - výučním listem či závěrečnou zkouškou (ISCED 3C),
 - nástavbové studium pro absolventy středního vzdělání s výučním listem, které je zakončené maturitní zkouškou (ISCED 4).

- terciární vzdělávání (ISCED 5, 6), zahrnuje sektor vzdělávací nabídky následující zpravidla po vykonání maturitní zkoušky. Umožňuje:
 - specializované vzdělání umělecké nebo odborné,
 - vysokoškolské vzdělávání uskutečňované vysokými školami,
 - vyšší odborné vzdělávání uskutečňované vyššími odbornými školami,
 - částečně i vyšší odborné vzdělávání v konzervatořích (Strategie celoživotního učení, online, cit. 2019-12-15).

Tato počáteční základní etapa se odehrává v mladém věku a může být ukončena kdykoli po splnění povinné školní docházky se vstupem na trh práce nebo přechodem mezi ekonomicky neaktivní obyvatele.

Strategie celoživotní učení ČR uvádí, že celoživotní učení je v ideálním pojetí považováno za nepřetržitý proces, ve skutečnosti jde spíše o neustálou připravenost člověka učit se než o neustálé studium (Strategie celoživotního učení, online, cit. 2019-12-15).

Další vzdělávání se uskutečňuje až po vykonání prvního vstupu vzdělávajícího se na pracovní trh. S tím souhlasí i další možné vysvětlení, které lze nalézt v § 2 zákona č. 179/2006 Sb. o uznávání a ověřování výsledků dalšího vzdělávání, kde se dalším vzděláváním chápou takové vzdělávací aktivity, které nejsou počátečním vzděláním (Strategie celoživotního učení, online, cit. 2019-12-15).

Další vzdělávání může být také zaměřeno na kompetenci důležitou pro uplatnění se v pracovním s různorodým spektrem dovedností, vědomostí a v občanském i osobním životě. Můžeme ho rozdělit do dvou oblastí:

- všeobecné vzdělávání, je určené pro menšinu, jsou to kurzy k přijímacím zkouškám, jazykové kurzy,
- odborné vzdělávání a příprava, doplnění kvalifikace a rekvalifikace. U některých povolání je to nutností (Průcha a kol., 2008, s. 137 a 245).

1.6 Odborné vzdělávání

Dnešní stav v odborném vzdělávání je jeden z nejrychleji expandujících sektorů služeb, je to nejrychleji rostoucí vzdělávací sektor. Odborné vzdělávání získané v odborných a vysokých školách je ve většině zemí regulováno státem. To platí pro učební plány, školní docházku, kvalifikaci učitelů, certifikaci dosaženého vzdělání. Pokud je další vzdělávání vně státních zásahů, nastává privatizace udělování oprávnění k výkonu mnoha profesí (Beneš, 2014, s. 159).

2 ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

2.1 Charakteristika zájmového vzdělávání

Zájmové vzdělávání formuluje širší předpoklady pro zdokonalování osobnosti na základě jejích zájmů, uspokojuje vzdělávací potřeby v souladu s osobním zaměřením. Dotváří osobnost a její hodnotovou orientaci a poskytuje seberealizaci ve volném čase. Obsahuje problematiku kulturní, všeobecně vzdělávací, etickou, náboženskou, filozofickou, sportovní, zdravotnickou apod. U nás (v důsledku odstraňování deformací minulého období) je zanedbáváno. Zaměřují se na ně spíše některé zájmové organizace (včelaři, zahrádkáři ...), zatím bez souvislosti s hlavním proudem vzdělávání dospělých (Palán, 2002, s. 242).

Zájmové vzdělávání je možné definovat jako souhrn krátkodobých i dlouhodobých forem, které umožňují oblast edukačních, rekreačních, poznávacích a tvůrčích volnočasových aktivit systematického i jednorázového charakteru. Jsou realizovány převážně neformálním nebo informálním způsobem, jejichž cílem je saturace individuálních zájmů, rozvoj a kultivace osobnosti a celkové zlepšení kvality života jedince (Šerák, 2009, s. 50).

Šerák řadí mezi hlavní charakteristiky zájmového vzdělávání:

- zájem,
- volný čas,
- dobrovolnost,
- svobodu výběru,
- místní příslušnost,
- uspokojení potřeb,
- pestrost obsahu,
- neutilitárnost,
- otevřenost,
- aktivitu (Šerák, 2005, s. 52).

Zájmové vzdělávání můžeme rozčlenit do dalších sektorů, může probíhat v rámci sebevzdělávání za podpory studijních opor, nebo neformálním vzděláváním prostřednictvím zájmových kurzů a v neposlední řadě formálního vzdělávání, které má nejbližší univerzitě třetího věku zaměřené na zájmové vzdělávání seniorů (Palán, 2002, s. 99–100).

2.2 Volný čas a jeho vztah k zájmovému vzdělávání

Problematikou volného času se zabývá spousta autorů ve svých publikacích, proto dochází k mnoha možným definicím a odlišným pohledům na tento pojem.

Podle Šeráka (2009, s. 26) patří volný čas k hodnotám, které si lidé nejvíce oceňují společně s partnerstvím, zdravím, s rodinou, přátelstvím a zabývají se jím různé společenské vědy. Psychologie vnímá pojem volný čas jako jeden ze způsobů prožívání reality a jeho předmětem zájmu je vztah k lidem, k realitě, k duševní aktivitě ve volném čase nebo je motivací k určité činnosti. Z pedagogického a andragogického pohledu se zase rozlišuje vzdělávání či výchova ve volném čase. Z pohledu sociologického se na volný čas nahlíží jako na symbol profese, věku, sociální pozice, společenského úspěchu a vzdělávání (Šerák, 2009, s. 26).

Volný čas můžeme obecně rozdělit do tří rovin jako hodnotu:

- individuální – uspokojení osobních zájmů, seberealizace jedince,
- sociální – životní styl,
- edukační – prostor pro celkový rozvoj a vzdělávání (Krystoň In: Šerák, 2009, s. 26).

Podstatnou část našeho života tvoří volný čas, který je nezbytný pro regeneraci duševních i fyzických sil každého jedince po náročných dnech. Je to čas, který nám zbývá po splnění našich pracovních povinností a je součástí činností, které rádi vykonáváme dobrovolně (Pávková a kol., 2008, s. 33).

Je to čas, který se odehrává mimo pracovní povinnosti. S tímto časem může každý nakládat podle vlastního uvážení, svobodného rozhodnutí a zájmů. Je to čas, který je

věnován na kulturní, tělesný, relaxační a duševní rozvoj jedince, ale i na naplňování dobrovolně přijatých rolích nejen společenských, ale i komunitních (Palán, 2002, s. 228).

Po splnění pracovních, školních nebo jiných povinností zůstane volný čas. V tomto čase se jedinec může věnovat pouze sám sobě na základě vlastní volby. Volný čas jsou: *„činnosti, do nichž člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jich na základě svého svobodného rozhodnutí, a které mu přináší zážitky a uspokojení“* (Hofbauer, 2004, s. 13).

Volný čas můžeme také dělit podle druhu činností na odpočinkový – jsou to činnosti klidné, pohybově a psychicky nenáročné, rekreační – pohybová aktivita, zájmový – aktivity zaměřené na potřeby, zájmy a schopnosti. Bližší obsahové vymezení volného času byly kategorizovány následujícím způsobem:

- manuální – kutilství, modelářství, zahradničení,
- fyzické – turistika, houbaření, sport,
- kulturně umělecké – divadlo, kino, četba,
- kulturně racionální – sledování zpráv, luštění křížovek,
- společensky neformální – přátelé, rodina, společenské akce,
- hry, divácké aktivity, sběratelství,
- pasivní odpočinek (Filipcová In: Šerák, 2009, s. 29).

2.3 Cíle a funkce zájmového vzdělávání

Hlavním předpokladem cíle výchovy a vzdělávání je všestranně a harmonicky rozvinutá, samostatná osobnost, která je zapojená do společenských vztahů. Rozlišujeme tyto cíle:

- poznávací,
- vědomostní,
- hodnotové.

Smyslem je vyčerpat a kvalitně využít svůj volný čas, který se tak zařazuje do celoživotního vzdělávání a společenského procesu. Každý jedinec by měl mít možnost kvalitně využít svůj volný čas (Šerák, 2009, s. 54).

Pod pojmem funkce vzdělávání dospělých s označením pro základní smysl vzdělávání dospělých v kontextu s potřebami a zájmy individua i potřebami společnosti. Označují nejobecnější cíle vzdělávání dospělých, funkci humanizační, která spočívá v obecné humanizaci, funkci integrační, která spočívá v socializaci jedince, jeho začleňování a je základem sociální komunikace a funkci kvalifikační, která umožňuje uplatnění na trhu práce (Palán, 1997, s. 41).

Mezi hlavní funkce zájmového vzdělávání patří následující přehled, který definuje Vymazal ve své publikaci, kterou cituje řada autorů zabývajících se touto problematikou.

Hlavní funkce dle Vymazala upravené od Šeráka:

- světonázorová – orientace v pochopení světa a postavení jedince v něm, zprostředkovává základní pojmová východiska pro hodnocení života a vývoje kolem sebe,
- všeobecně vzdělávací – rozšiřování a aktualizace poznatků technických, vědeckých a kulturních, pěstuje schopnost jedince k vlastnímu zdokonalování a rozvoji,
- sociálně integrační a kontrolní – předávání a vytváření systému hodnot k posilování soudržnosti, integrace lidí do společnosti,
- kompenzační – nedostatky výchovy, jednostranné pracovní vytížení a omezení prostoru pro seberealizaci,
- popularizační – šíření poznatků, stimulace k dalšímu zájmu ke vzdělávání,
- propagandistická – formování postoje jedince k aktuálnímu problému, zvyšuje angažovanost a uvědomělost, a to především v politické a mravní oblasti,
- kvalifikační – znalosti a dovednosti nutné ke zvládnutí pracovních rolí,
- ekonomická,
- konzervační – uchovávání a předávání hodnot, zachování kontinuity a identity společnosti i jejích skupin,
- aktualizací, inovační – překonávání již dříve získaných zastaralých poznatků a podněcuje tvůrčí myšlení,
- relaxační – velkou roli zde hrají emoce, umožňuje vhodně využívat volný čas a vzdělávání se stává formou aktivního odpočinku prostřednictvím osobního nebo společenského rozvoje
- regenerační,

- profylaktická – naplnění volného času, překonání stereotypu, nudy,
- seberealizační,
- komunikativní či afiliační – vzájemný styk mezi jedinci na základě společenských zájmů,
- expresivní – umělecké aktivity, realizace zálib a charitativní činnosti (Šerák, 2009, s. 55).

2.4 Typy zájmového vzdělávání

Oblast zájmového vzdělávání je velmi široká, proto většina dosud navrhovaných členění je neúplná, případně aplikovatelná pouze ve sféře zájmového vzdělávání dětí a mládeže. Dosud nejdárnějším pokusem o členění je Vymazalovo (1990), dělicí zájmově-edukační aktivity na tyto:

- rozumová výchova – obsahuje jazykovou výchovu, vědeckou a světonázorovou,
- morálně-politická výchova – reguluje vztah člověka ke společnosti a souvisí s výchovou světonázorovou,
- pracovní a technická výchova – navazuje na moderní výrobní procesy,
- estetická výchova – rozvíjí způsobilost porozumění prožívat krásu,
- tělesná, zdravotní výchova – zaměřuje se především na rozvoj fyzické stránky osobnosti (Vymazal In: Šerák, 2009, s. 137).

Vymazalovo rozdělení je zastaralé, a nenaplnuje současné trendy. Proto použijeme současné modernější členění:

- kulturní a estetická výchova – jejímž prostřednictvím se kultura celého společenství zpětně rozvíjí a upevňuje. Kulturní a estetická výchova rozvíjí morální stránku osobnosti a tím napomáhá v utváření jejích primárních základů,
- pohybová a sportovní výchova – zahrnuje veškerou oblast aktivní péče o fyzický stav člověka,
- cestování a turistika – jsou to aktivní pohybové a kulturně poznávací činnosti orientované na uspokojování potřeb. Fyzických a duševních sil jedince ve formě

- poznávání, odpočinku, léčebných aktivit, společenské komunikace, zábavy, kulturního a sportovního vyžití apod.,
- zdravotní výchova – tato oblast se zaměřuje na rozvoj celkové zdravotní uvědomění, zpřístupňování základních zákonitostí fyzické a duševní hygieny, zdravého životního stylu, základy zdravé výživy a samozřejmě na zdravotní prevenci. Zdravotní výchova se v posledních letech zaměřuje na „zdravý životní styl“,
 - environmentální výchova – představuje formální i neformální působení na populaci, jež sděluje informace o vzájemných vztazích systému (člověk, společnost, příroda) a pomáhá jí vytvářet hodnoty a postoje k problematice. S ekologickou oblastí úzce souvisí činnost mykologů, rybářů, myslivců, zahrádkářů, včelařů, ale také pěstitelů cizokrajných rostlin, chovatelů apod.,
 - vědeckotechnické vzdělávání – jehož obsáhlost je v současné době velmi široká. Rozšiřuje se pole vědeckého zkoumání na nové oblasti významné pro život a další rozvoj člověka. Vychází z aktuálních trendů a poznatků moderní vědy. Cílem je rozvoj poznávání skutečnosti prostřednictvím vědy, prohlubování vědomostí a zavádění nových poznatků do praxe. Do této oblasti lze zahrnout i činnost hvězdáren a zoologických zahrad. V obsahu jednotlivce je to modelářství, kutilství nebo chalupaření,
 - jazykové vzdělávání – při současných otevřených hranicích vyzívá k lepším zážitkům právě s jazykovou výbavou. Stále více informačních zdrojů z oblasti zájmového vzdělávání je možné získat pouze v cizojazyčné podobě a jedinec neovládající cizí jazyk je v přístupu k nim výrazně znevýhodněn,
 - náboženská a duchovní výchova – jde o sféru, která byla v minulosti mnohokrát z nejrůznějších důvodů potlačována, v ČR žije několik generací nedotčených náboženskou tradicí. Společným cílem většiny vzdělávacích aktivit duchovních institucí je snaha o rozvoj duchovního rozměru jedince (Šerák, 2009, s. 138–175).

Zájmové vzdělávání slouží k tvůrčímu seberealizačnímu naplnění jednotlivce i společenských skupin. Zřetelně se odráží v kvalitě života jednotlivců i celé společnosti (Neusarová, 2019, s. 60).

2.5 Formy zájmového vzdělávání

Formy zájmového vzdělávání můžeme chápat i jako nějaký souhrn řídicích opatření a utřídění výuky při vykonávání určitého vzdělávacího procesu. V rámci jedné vzdělávací formy může být použito i více různých výchovných metod. Vzdělávací formy se rozdělují na:

- prezenční – je nejvyužívanější, v podobě přednášek, seminářů a kurzů,
- distanční – velice málo využívaná, multimediální forma studia, má vysoké nároky na technologii, odbornost a finance, nejčastěji se používá v kurzech výpočetní techniky a jazykového vzdělávání,
- kombinované.

Tento pohled je pouze jedním z mnoha. Jeho přednost je především v tom, že je legislativně kodifikován ve vysokoškolském zákonu (Šerák, 2009, s. 77).

Mezi další formy rozdělení patří:

- individuální – vysoce individualizovaná interakce účastník – lektor,
- skupinové – účastníci vyvíjejí aktivitu, lektor v roli organizační, motivační a facilitační,
- frontální – hlavní přednášející a hromadná výuka,
- smíšené – kombinace výše uvedených (Tamtéž, s. 77).

Nejrozšířenější forma zájmového vzdělávání dospělých je vzdělávací kurz, ten můžeme charakterizovat jako tematicky a časově vymezenou formu společenského vzdělávání, která umožňuje účastníkům adoptovat si pod vedením vyučujícího odborné poznatky a praktické zkušenosti z určité oblasti vzdělávání nebo z nějakého druhu zaměstnanecké činnosti (Pondělíček In: Šerák, 2009, s. 78).

Vzdělávací kurz by měl obsahovat, pevnou osnovu, učební plán a stálý okruh účastníků. Základní jednotku tvoří vyučovací hodina, a to v rozsahu 45–60 minut (Šerák, 2009, s. 78).

Další velmi rozšířená forma zájmového vzdělávání je kroužek, je to dobrovolné a amatérské sdružení jednotlivců se stejnými zájmy. Zde si rozšiřují své vědomosti a dovednosti a obohacují se společně. Jde o spojení odborného studia s praxí. Tyto zájmové kroužky se člení na

- naučné – přírodovědné, jazykové, vlastivědné,
- technické – modelářské, elektrotechnické,
- společenské – šachové, křížovkářské,
- sběratelské – numizmatické, emblémistické,
- umělecké – hudební, taneční, fotografické, filmové,
- kroužky přátel určitého druhu umění či jeho interpretů – fanclubů,
- sportovní – gymnastické, turistické (Fábry In: Šerák, 2009, s. 78).

Metody používané v kroužcích jsou v zásadě podobné jako u dalších forem zájmového vzdělávání. Členové získávají především nové vědomosti a dovednosti konkrétními činnostmi, vyráběním, experimentováním, studiem odborných pramenů. Hlavní zásada činnosti kroužku je spojení teorie s praktickými zkušenostmi (Šerák, 2009, s. 78).

Mezi další metody, které jsou používány v zájmovém vzdělávání, které se vzájemně propojují a střídají, patří jednorázová přednáška, přednáškový cyklus, besedy či jiné diskuze, výchovný koncert, exkurze, animace, hra a outward bound. Výběr a užití vhodné metody patří mezi základní didaktické pravomoci každého lektora. I když základním požadavkem je elasticita přístupu. O nejvhodnější metodě by se mělo rozhodnout už při plánování a organizování daného kurzu (Šerák, 2009, s. 69).

Jednorázová přednáška je časově, organizačně a finančně málo náročná, proto je jednou z nejrozšířenějších metod.

Přednáškový cyklus je dlouhodobá varianta, monologická metoda, převažuje jednosměrnost komunikace a nečinnost účastníků. Hlavní iniciativa je na straně lektora, což klade vysoké nároky na jeho didaktické kompetence i celkovou organizaci výuky. Cílem je motivovat účastníky kurzu a vzbudit v nich pozornost.

Besedy či jiné diskuze jsou méně časté, ale relativně oblíbené. Specifikum spočívá v tom, že přednášející vede dialog s účastníky a snaží se v nich vytvářet a prohlubovat

vědomosti a hodnotící soudy, což je podmíněno jejich aktivitou. Beseda se používá, v případě, že účastníci jsou alespoň částečně seznámeni s daným tématem.

Výchovný koncert, cílem této metody je vzbuzování zájmu o konkrétní hudební směr, interpreta či nástroj. Účastníci kurzu se učí porozumět a vnímat hudbu, důležitou roli hraje doprovodné vysvětlující slovo lektora či umělce. Důležitou stránkou je zachování konkrétního poměru mluveného slova a hudby.

Exkurze jsou velmi oblíbenou metodou. Výhodou je názornost a těsná provázanost s praxí, prostřednictvím společné prohlídky určitého objektu zájmu nebo zařízení, které napomáhá získat nové zkušenosti a poznatky. Po dané prohlídce nebo při ní se očekává, že účastníci exkurze budou klást doplňující otázky.

Animace tato metoda je také velice oblíbená, vyvolává samostatné a aktivní uspokojování jedinečných potřeb. Tato metoda je založena na pozitivní motivaci, tedy na nabídce různých možností seberealizace. Je to nástroj podporující komunikaci, kreativitu a účast. Cílem této metody je výrazná individuální aktivita účastníka, tato metoda se často používá v práci s problémovými zaměstnanci (alkoholici, drogově závislí).

Hra je stále využívanou a oblíbenou metodou, jejíž možnosti jsou především v zájmovém vzdělávání prakticky neomezené. Jde o propojení edukačního záměru s osobním zážitkem a s praktickým konáním. V rámci hry se nabízí možnost vystupovat v různých situacích a rolích, hra otevírá prostor pro samostatnost, iniciativu a kreativitu. Hru lze využít tam, kde je možné nastolit určitou modelovou situaci, která nejlépe simuluje realitu, takže se stává přípravou na skutečný život (Šerák, 2009, s. 70–74).

Outward Bound je to zvláštní druh kurzu, který je založen na tom, že si člověk nejlépe vybavuje a pamatuje určité poznatky, které získal na základě zkušeností. Účastníci kurzu jsou vystaveni hraničním a rizikovým situacím, které od nich vyžadují rozhodnost a spolupráci se členy skupiny. Zahrnují např. pěší túry, horolezectví, jízdu na koních, plavbu na lodi apod. (Šerák, 2009, s. 76).

2.6 Účastníci zájmového vzdělávání

Účastníka zájmového vzdělávání dospělých lze charakterizovat jako školeného, cvičeného, vzdělaného a instruovaného dospělého člověka. Užitím pojmu účastník se zdůrazňuje aktivní role dospělého člověka v učícím se systému. Účastníci se liší pohlavím, věkem, úrovní vzdělání, profesí, druhem a délkou vykonané praxe, přisuzujeme jim tyto znaky:

- dospělost,
- ustálenost chování,
- stabilizovaný systém hodnot,
- vytvořený životní způsob,
- preference praxe a často kritický přístup k teorii,
- různorodost životních a pracovních zkušeností,
- určité změny v senzomotorických a paměťových funkcích,
- obtížnější soustředěnost z pracovních, rodinných, osobních i jiných důvodů (Bočková, 2002, s. 19).

Účastníkem zájmového vzdělávání dospělých můžeme označit člověka, který se vzdělává a je vzděláván v jakékoliv vzdělávací instituci, ale i mimo vzdělávací instituci (Palán, 1997, s. 119).

Obecně lze konstatovat, že pro většinu akcí zájmového vzdělávání dospělých je převaha ženského pohlaví. O zájmové vzdělávání mají zájem hlavně jedinci samostatní a aktivní, s vyšším vzděláním, kteří jsou zvyklí rozvíjet svou osobnost a disponují dostatečným množstvím volného času. Významnou skutečností je, že většina zájemců navštěvuje své aktivity pravidelně nebo příležitostně a zároveň si vybírá další aktivity z nabídky podobně orientovaných institucí (Šerák, 2009, s. 135).

3 OBČANSKÉ VZDĚLÁVÁNÍ

3.1 Charakteristika občanského vzdělávání

Mezi další vzdělávání řadíme občanské vzdělávání, které je součástí dalšího vzdělávání. Vytváří širší podmínky pro kultivaci jedince jako občana, pro jeho adaptaci na měnící se politické a společenské a politické (proto je rovněž používán pojem politické vzdělávání), které slouží k jeho dotváření a urychlení socializace a občanské hodnotové orientace. Obsahuje problematiku právní, etickou, ekologickou, estetickou, všeobecně vzdělávací, filozofickou, zdravotnickou, tělovýchovnou, občanskou, sociální, politickou a náboženskou. Občanské vzdělávání by mělo být nesporně v zájmu státu a státem podporováno. Náboženské a politické vzdělávání je rovněž organizováno politickými a náboženskými uskupeními k podpoře jejich politiky a názorů (Palán, 2002, s. 135).

Občanské vzdělávání dospělých obsahuje veškeré edukační aktivity, které jsou specializované na formování vědomí práv a povinností dospělých osob v jejich rolích společenských, občanských, politických i rodinných a způsobů, jak tyto role rozvážně a účinně realizovat. Zajišťuje rovněž získávání dovedností a postojů k veřejným otázkám. Občanské vzdělávání by mělo být v zájmu státu a státem podporováno – stát si totiž jeho pomocí vychovává občany k obrazu svému (Palán, 2008, s. 98).

Bohužel někteří teoretikové občanské vzdělávání chápou jako součást zájmového vzdělávání, vystihují tyto dvě složky jako velmi příbuzné, mnohdy se překrývající (Palán, 2008, s. 99).

3.2 Cíle občanského vzdělávání

Základním cílem, který je vymezen v občanském vzdělávání, je připravit dospělé k aktivnímu a odpovědnému občanství. Aktivní zapojení jedince do rozhodovacích procesů na regionální, státní i komunitní úrovni. Je možné občanské vzdělávání stanovovat na konkrétních úrovních pomocí zásadních pravomocí, jejich osvojení je pro

zodpovědné a aktivní občanství nezbytné a které pomohou ke kladným závěrům občanské participace. Na bázi modelu Evropské komise lze tyto zásadní schopnosti rozčlenit do tří hlavních kategorií, které jsou v obecné pedagogice i didaktice proslulé:

- znalosti (lidská práva, principy demokracie),
- dovednosti a hodnoty (úcta a respekt k druhým, vstřícnost a empatie k problémům druhých, pozitivní obraz sebe samého),
- dovednosti, a to zejména aktivní participace studentů a schopnost se aktivně zapojovat do řešení problémových situací reálného života (Protivínský, 2012, s. 13).

3.3 Struktura občanského vzdělávání

V České republice občanské vzdělávání zahrnuje především dvě oblasti:

- občanské vzdělávání dětí a mládeže (počáteční vzdělávání),
- občanské vzdělávání dospělých.

Současné výzkumy hovoří a upozorňují na skutečnost, že čeští studenti nejsou připraveni na aktivní život ve společnosti, tak jak bychom si přáli. Přitom je nesmírně důležité, aby se občané aktivně začleňovali do veřejného dění. Proto je zásadní vybavit je všemi možnými znalostmi a dovednostmi potřebnými k tomu, aby se podíleli na správě společnosti. Je nezbytné probudit zájem u mladých lidí, vybavit je schopnostmi, které jsou k občanské účasti potřebné. Jedním z případných řešení je hodnotné občanské vzdělávání, které by umožnilo studentovi nebo dospělému jedinci získávat potřebné informace k tomu, aby se aktivně podílel na řešení problémů, které trápí jeho okolí a společnost. V současné době vidíme zvýšení zájmu o toto odvětví vzdělávání ze strany mnohých významných aktérů v oblasti vzdělávání (Protivínský, Dokulilová, 2012, s. 12).

V České republice ani v Evropské unii neexistuje jednotný koncept občanství ani občanského vzdělávání, z toho vyplývá, že *„občanské vzdělávání jsou takové výchovně-vzdělávací aktivity, které posilují občany, aby se informovaně, odpovědně a aktivně podíleli na spravování věcí veřejných a na rozvoji demokratické společnosti.“* (Protivínský, Dokulilová, 2012, s. 13).

Relativně často jsou používány pojmy občanské vzdělávání, občanská výchova, případně politická výchova (vzdělávání). V ČR byl tradičně využíván pojem občanská výchova jako termín obecný, shrnující veškeré aspekty dané oblasti. V posledních letech tuto roli přebírá pojem občanské vzdělávání. Označení občanská výchova tak dnes spíše zastřešuje formální edukační procesy, zaměřené převážně na cílovou skupinu dětí a mládeže. Politická výchova (vzdělávání) se poté používá pro označení neformálních edukačních aktivit občanů zaměřených do oblasti politiky a demokracie (Kopecký, 2004, s. 22).

Podle M. Kopeckého občanské vzdělávání dospělých rozlišuje:

- neformální učení, které je o poznání snadnější, ale v teorii je někdy učení od vzdělávání oddělováno uměle, přestože v praxi jsou často přítomny současně. Neformální učení vytváří prostor pro učení sociálních dovedností, prohlubují se organizační schopnosti, umožňuje sledovat diskuse a účastnit se jich, samostatně s informacemi pracovat,
- formálnější vzdělávání vztahující se k politice obsahuje další stránky bez ohledu na to, zda jej vytváří stát, či občanská společnost.

Z hlediska obsahového zaměření můžeme občanské vzdělávání považovat za tradiční oblast vzdělávání dospělých. Účast na politickém životě je brána jako povinnost každého občana. Tyto myšlenky jsou zvláště v dnešní době velice aktuální (Tamtéž, s. 22).

3.4 Indikátory občanského vzdělávání

Evropská komise má za cíl program celoživotního vzdělávání jednotlivce v evropském kontextu, kdy sleduje souvislost s celkově kladným naladěním jednotlivců na sociálně členěné aktivity a s tím souvisí jednotlivé vlastnosti, jako jsou aktivní občanství, tolerance, otevřenost, důvěra a sociální aktivity. Jsou to staronové hodnoty, které jsou známy už od starověku (Neusarová, 2019, s. 32).

Pro občanské vzdělávání je tedy charakteristické:

- dobrovolnictví (charitativní organizace),
- členství v politické straně,

- práce pro politickou stranu nebo akční skupinu,
- vlastní mínění, názor na společenská témata, jako jsou imigranti, homosexuálové a jiné,
- důvěra k jiným lidem,
- setkávání se s blízkými lidmi,
- mít možnost diskutovat o osobních záležitostech (De Weerd et al In: Neusarová, 2019, s. 33).

Studie hovoří o indikátorech aktivního občanství jako o indikátorech výsledku, které by měly představovat dlouhodobé výsledky občanského vzdělávání. Ideálem konceptu je občan, který je schopen se rozhodnout a srozumitelně formulovat svůj názor, orientovat se ve společenském okolí a ve veřejném životě. Studie aktivního občanství definuje také vstupní a výstupní indikátory občanského vzdělávání:

- vstupní indikátory – vymezují vše, co by měl vyučující do občanského vzdělávání zahrnout,
- výstupní indikátory – ukazují, co by si měl účastník občanského vzdělávání osvojit (Strategie celoživotního učení, online, cit. 2019-12-15).

Kopecský rozdělil hlavní ukazatele aktivního občanství a občanského vzdělávání na:

- využití voličského práva,
- dobrovolnickou práci v organizacích a sítích,
- organizování komunitních aktivit,
- participace na životě politických stran,
- zájmových skupin,
- nenásilných formách protestů,
- účast ve veřejných diskusích (Občanské vzdělávání dospělých v Evropě, funkce a vybrané mezinárodní příklady, online, cit. 2020-01-21).

Hlavními cíli občanského vzdělávání je sociální integrace a aktivní občanství. Mezi současné funkce řadíme následující:

- učinit celoživotní učení prospěšné všem, zajistit spravedlnost ve vzdělávacích příležitostech a utvářet soudržnost,

- rozvíjet sociální a profesní působnost potřebnou ve společnosti a ekonomice založené na znalostech,
- prostřednictvím andragogického a pedagogického výzkumu stimulovat tvůrčí přístup a inovace ve vyučování a ve školách, zlepšovat postavení a profesionální rozvoj učitelů (Veteška, 2016, s. 136–138).

3.5 Občanství a jeho aktivní stránka

Občanství je chápáno jako pojetí ke konkrétním kategoriím práv. Každý občan má právo na to uplatňovat svá garantovaná práva. Nejčastěji používaná definice základů občanství je pojednání o vztahu občanství a práv. Charakter pochopení práv občana nese s sebou vedle individuálního prvku také prvek kolektivní. Institut občanství by nedával smysl, kdyby se vztahoval jen ke vzájemně izolovaným jedincům, mezi nimiž by nebyly vzájemné vazby. Občanství je univerzální pojítka mezi občany. Slouží jako základ k jejich společnému životu v moderní společnosti. Občanství není jen vyjádření pozice občana, ale i jednání a součinnost s ostatními občany. Měli bychom občanství chápat jako jistotu práv potřebných pro pozorování individuálních zájmů a životních cílů. To rovněž platí i pro sledování cílů i u skupin, u kterých je možné hovořit o veřejném zájmu. Občanské vzdělávání je bráno jako prevence k řešení problémů, které stát nemůže a nechce řešit. Každý aktivní občan má být schopen přebírat zodpovědnost za svůj život (Občanské vzdělávání dospělých v Evropě, funkce a vybrané mezinárodní příklady, online, cit. 2020-01-21).

3.6 Typy občanského vzdělávání dospělých

Pokus o uchopení občanského vzdělávání ze vztahu členění v systému vzdělávání dospělých je velice problematické. Někteří autoři občanské vzdělávání chápou a charakterizují jako dílčí prvek zájmového vzdělávání. Typy občanského vzdělávání můžeme rozčlenit (Veteška In: Neusarová, 2019, s. 37):

- zdravotní výchova – koncentrovaná činnost na sportovní a pohybovou výchovu. Zdravotní výchova je zařazena do občanského vzdělávání pro svůj význam i sociální

potřebnost. Zdravotní výchovou by měl být vybaven každý jedinec. Každý z nás by měl mít přehled o prevenci onemocnění, zdravém životním stylu, somatické i psychohygieně, zdravotní uvědomělosti. Občané mají být motivováni k udržení svého zdravého způsobu života, jako jsou prevence proti alkoholismu, příjmu drog, kuřáctví, šíření přenosu viru HIV, žloutenky, zvládání stresu a zdravé výživě (Neusarová, 2019, s. 37–38),

- právní a sociální vzdělávání – nástroj regulace jednání a chování občanů a institucí, jsou všeobecně platné a jsou spojené s etickými pravidly, které mají oporu i ve veřejném mínění. Cílem právního vzdělávání je posilovat a rozvíjet právní vědomí občanů a formování jejich myšlení a jednání v souladu s právním řádem ČR, dále pak k předávání vědomostí, které jsou nutné k uplatnění individuálních práv a občanských povinností. U právního vzdělávání vévodí vliv občanských spolků a masmédií ve srovnání se státními orgány (Tamtéž, s. 39).
- ekonomické vzdělávání a finanční gramotnost – ekonomické vztahy určují budoucnost i vztahy každého člověka, proto lze předpokládat, že čím ucelenější budou jeho vědomosti, tím hodnotnější bude jeho existence. U nás je liberální systém, změna hospodářského a politického systému postihla nejdříve velké podniky a korporace, ale také vstoupila do soukromého života rodin všech občanů republiky. Dospělí lidé řídí své a rodinné finance, i když vyrostli v jiném politickém systému, což je možná důvod, proč je v dnešní době trend sílící zadluženosti občanů. Tento stav potrvá ještě určitý čas (Tamtéž, s. 40).
- vzdělávání v oblasti zajištění bezpečnosti a připravenosti na mimořádné události – rostoucí četnost výskytu mimořádných událostí, jako jsou globální oteplování, povodně, sucha, požáry a civilizační problémy antropogenního typu, jako jsou teroristické útoky nebo dopravní nehody. V České republice máme aktivní zálohu, která je součástí zálohy ozbrojených sil, z toho tvoří první polovinu 14 pěších rot a druhou polovinu tvoří jednotky aktivní zálohy u útvaru Armády České republiky. Mezi další záchranné složky patří Hasičský záchranný sbor České republiky, Policie České republiky, Zdravotnická záchranná služba a některé neziskové organizace (Tamtéž, s. 41–42).
- environmentální a ekologická výchova – je to formální i neformální působení na populaci, sjednaný vztah k hodnotám mezi člověkem, přírodou a společností, která

napomáhá k pozitivnímu postoji k tématu ochrany životního prostředí. Česká republika velmi zaostává proti evropskému průměru a z toho vyplývá, že občané nebyli nikdy směřováni k ekologickému myšlení. Hlavním cílem environmentální výchovy je rozvoj návyků občanů, rozvoj znalostí občanů, které jsou nutné k pochopení vztahů ke zmiňovaným hodnotám a dovtípení se za odpovědnost a stav přírodního prostředí. Environmentální výchovu lze rozčlenit:

- vzdělávání o životním prostředí – porozumění, základní znalosti,
- vzdělávání pro životní prostředí – aktivní zájem a zapojení,
- vzdělávání v životním prostředí – přímá zkušenost (Neusarová, 2019, s. 43).

PRAKTICKÁ ČÁST

4 PRŮZKUMNÉ ŠETŘENÍ

4.1 Cíl dotazníkového šetření

Cílem dotazníkového šetření je zjistit, jaký zájem má veřejnost dále se vzdělávat v zájmovém a občanském vzdělávání. V rámci svého volného času mohou využít zájmové a občanské vzdělávání pro relaxaci a duševní hygienu, osobní seberealizaci, rozvíjení rozumových schopností nebo zvýšení kvalifikace. Práce je zaměřena na skupinu dospělých, kteří již mají vybudovanou kariéru a stabilní zaměstnání. Dotazníkové šetření zjišťuje, zda by dotazovaní změnili své současné zaměstnání a využili by k tomu zájmové nebo občanské vzdělávání, kterému se věnovali, nebo si prostřednictvím vzdělávání prohlubují své znalosti a dovednosti.

Dalším předmětem dotazníkového šetření je, zda zájmové a občanské vzdělávání je důležitější pro muže či ženy. Přičemž ženy jsou aktivnější a využívají své vzdělání nejen v pracovním životě, muži svůj volný čas věnují spíše zájmovému vzdělávání. Anonymní dotazník je sestaven ze 13 uzavřených otázek.

Praktická část vychází z následujících metodologických zdrojů Průcha (2014), Chráska (2007) a Gavora (2000).

4.1.1 Průzkumné otázky a stanovení hypotéz

Hypotéza – je to vědecký předpoklad, což znamená, že byla vyvozena z vědecké teorie (co je o daném problému teoreticky zpracováno). Hypotéza může také vzniknout na základě osobní zkušenosti výzkumníka, na jeho pozorování a predikci. Při vytváření hypotéz se uplatňuje nápad a tvořivost autora (Gavora, 2000, s. 50).

Hlavním cílem dotazníkového šetření je zjistit, zda a v jaké míře se respondenti věnují zájmovému a občanskému vzdělávání. Byly stanoveny následující otázky a hypotézy:

Průzkumná otázka č. 1: Navštěvují kurzy zájmového a občanského vzdělávání více ženy nebo muži?

Hypotéza č. 1: Kurzy zájmového a občanského vzdělávání, využívají více ženy než muži.

Průzkumná otázka č. 2: O Jaké typy vzdělávacích akcí zájmového a občanského vzdělávání mají ženy a muži největší zájem?

Hypotéza č. 2: Muži mají větší zájem o technické zaměření a informační technologie v případě zájmového vzdělávání, v případě občanského vzdělávání navštěvují spíše akce politického zaměření.

Ženy mají větší zájem spíše o jazykové a kreativní vzdělávání a u občanského vzdělávání se jedná o činnosti dobrovolnické a podporující sousedské a komunitní vztahy.

Průzkumná otázka č. 3: Co je hlavní motivací žen a mužů k dalšímu vzdělávání zájmového a občanského zaměření?

Hypotéza č. 3: Hlavní motivací u žen bude zvýšení kvalifikace a rozvíjení rozumových schopností. U mužů bude patřit mezi hlavní motivace společenský kontakt, relaxace a duševní hygiena.

4.1.2 Metody výzkumu

Pro dosažení výsledků šetření byl zvolen kvantitativně zaměřený dotazník. Tato metoda byla zvolena z důvodu její časové nenáročnosti a oslovení velkého počtu dotazovaných osob. Dotazník je anonymní, tudíž má vyšší návratnost.

- Kvantitativní výzkum – je představován analýzami a procesy andragogické reality, kde se používají přesné metody a nástroje pro měření a vyhodnocování zkoumaných objektů. Kvantitativní výzkum má přesně vymezený předmět zkoumání, na začátku formuluje hypotézy, které mají být ověřeny nebo zamítnuty, dochází k přesně formulovaným závěrům, které jsou opřeny o kvantitativně vyjádřená zjištění. Filozofickým řešením kvantitativního výzkumu je pozitivismus (Průcha, 2014, s. 105).
- Dotazník – je to výzkumný nástroj, jehož účelem je získat v písemné podobě data od velkého počtu respondentů. Aplikace dotazníků vyplývá ze snadného sběru dat a z nízké časové nenáročnosti (Tamtéž, s. 114).

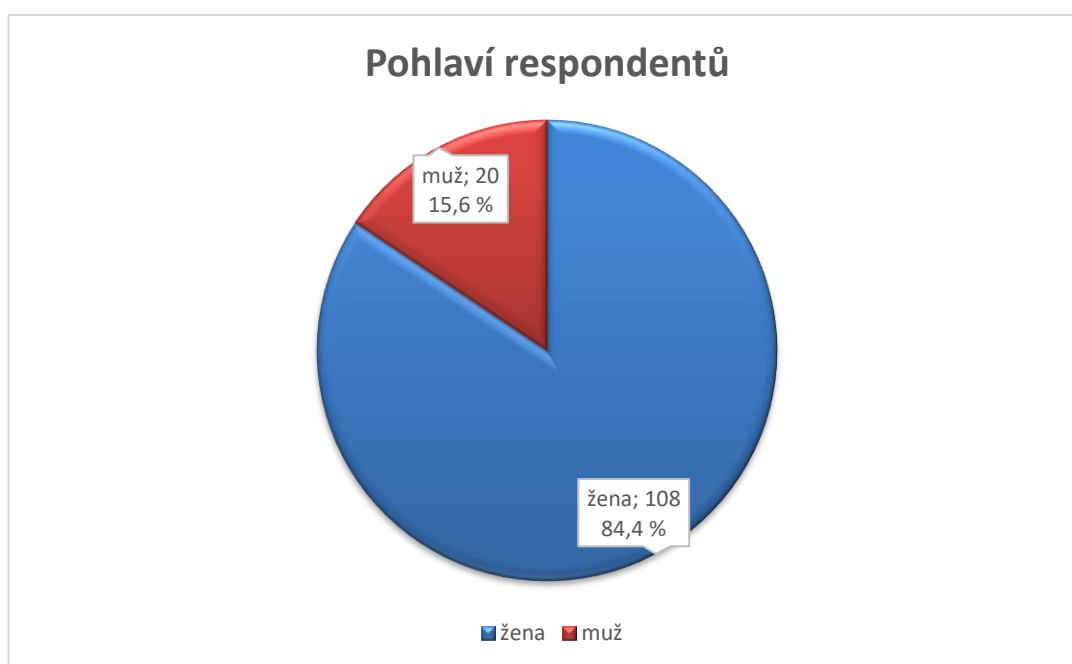
Dotazník je sestaven, tak aby dotazované neodrazoval svou časovou náročností, ale zároveň poskytl vhodné informace k vyvození vlastních závěrů (Chráška, 2007, s. 174-175).

4.2 Analýza výsledků průzkumného šetření

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 128 respondentů. Data získaná z dotazníku byla roztržena na jednotlivé položky a ze získaných odpovědí jsme dané položky vyhodnotili do grafů. Dotazník byl vložen do třech facebookových skupin.

Otázka č. 1: Pohlaví?

Graf 1: Pohlaví respondentů

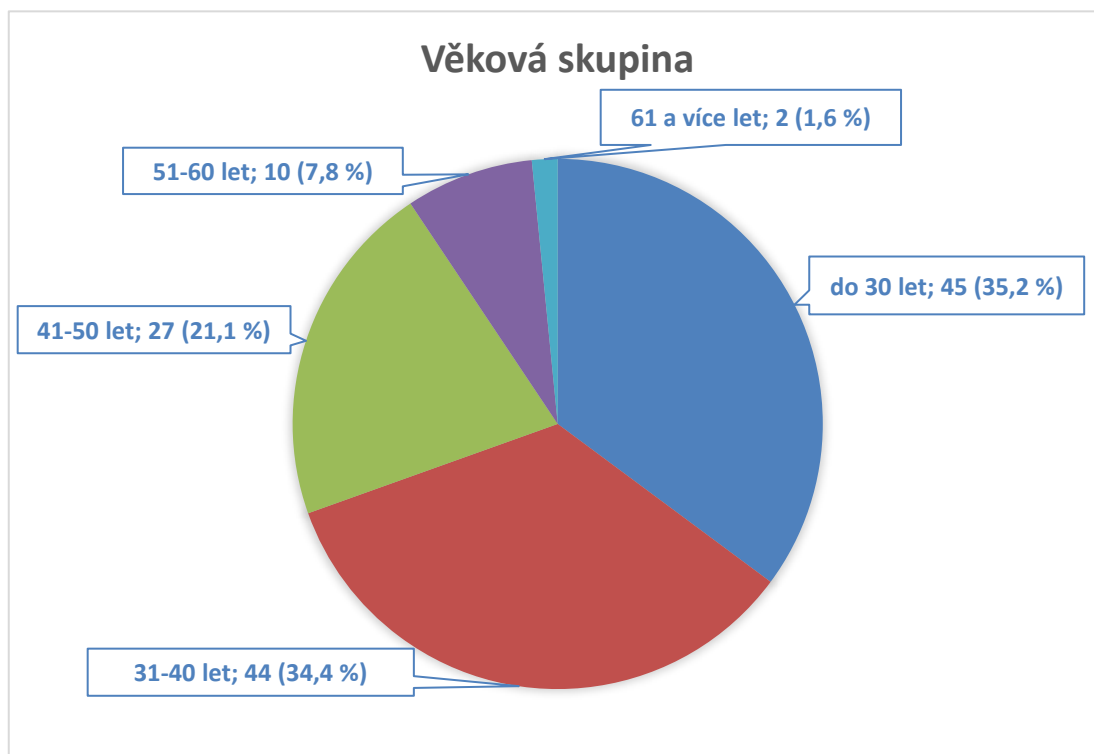
Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Pohlaví respondentů přehledně znázorňuje graf, ze kterého lze vyčíst, že převažuje ženské pohlaví, které tvoří 108 žen, což je 84,4 % z celkového počtu dotazovaných. Muži tvoří menší část, odpovědělo celkem 20 mužů, což je 15,6 %.

Otázka č. 2: Věková kategorie?

Graf 2: Věkové zastoupení respondentů

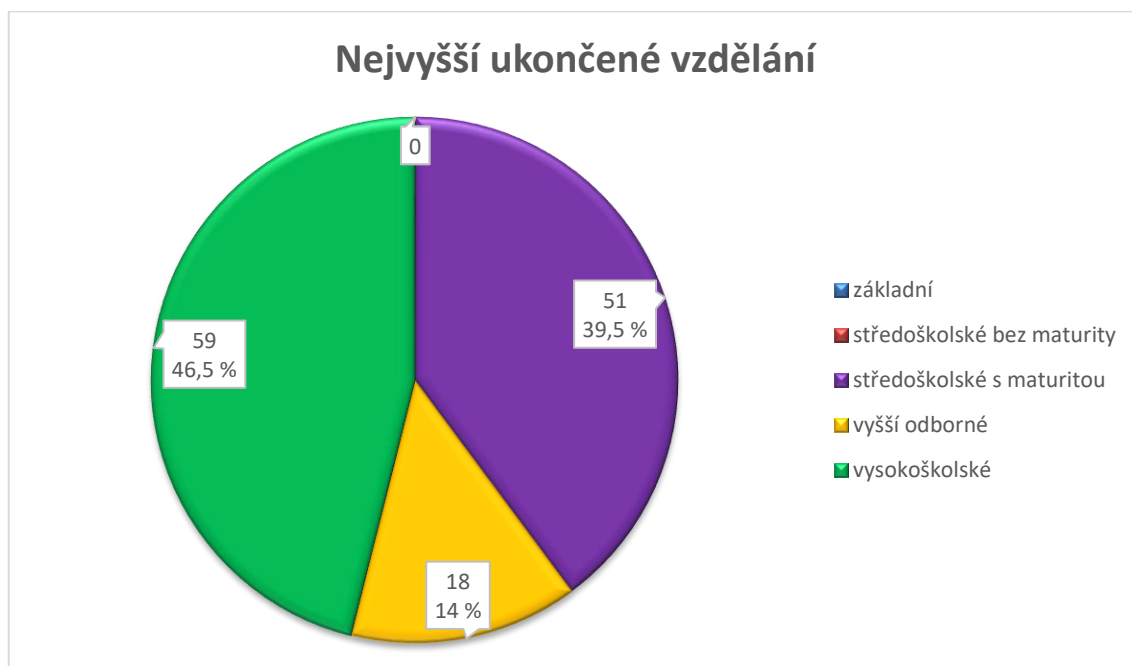
Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Nejvíce respondentů dotazníkového šetření je zastoupeno ve věkové kategorii do 30 let, což je 35,2 %. Druhou nejpočetnější věkovou kategorií je kategorie 31–40 let, což je 34,4 %. Dále následuje věková skupina 41–50 let, což je 21,1 %, dále věková kategorie 51–60 let tvoří 7,8 % a nejméně početnou kategorií je kategorie 61 a více, což je 1,6 %.

Otázka č. 3: Nejvyšší ukončené vzdělání respondentů?

Graf 3: Ukončené vzdělání respondentů

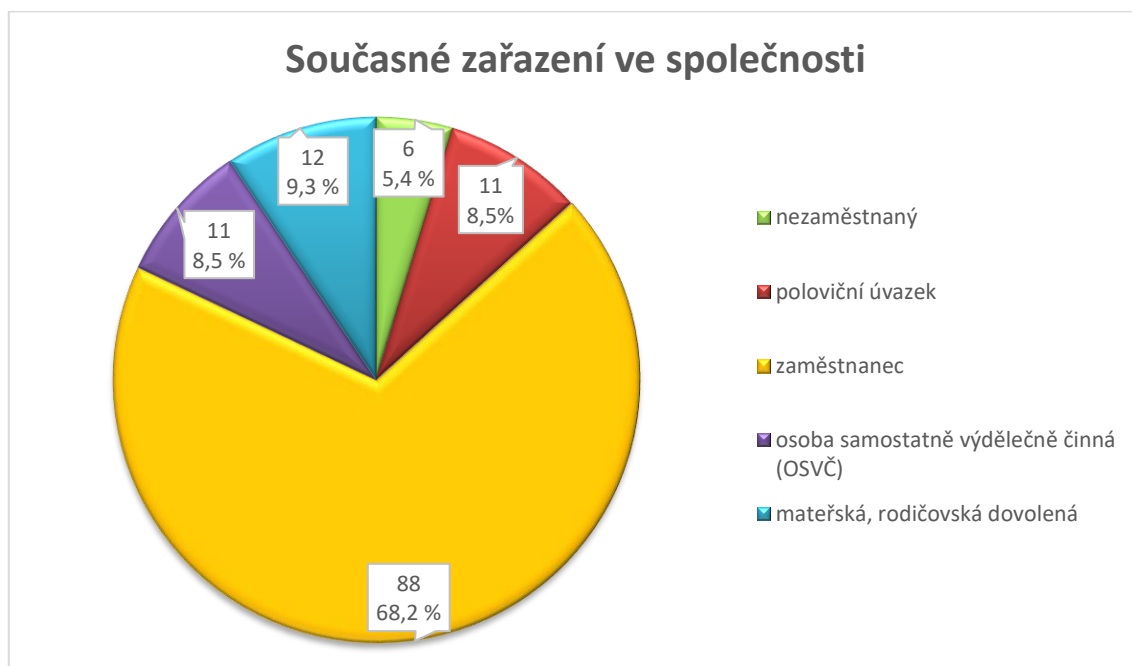
Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Z celkových 129 odpovědí je uváděno nejčastěji vysokoškolské vzdělání, a to u 59 respondentů, což je 46,5 %. Dále je zastoupena kategorie středoškolského vzdělání s maturitou, a to u 51 respondentů, což je 39,5 % a nejmenší zastoupení má kategorie vyššího odborného vzdělání, a to 18 respondentů, což je 14 %. Základní vzdělání a středoškolské vzdělání bez maturity neuvedl žádný z respondentů.

Otázka č. 4: Vaše současné zařazení ve společnosti?

Graf 4: Zařazení ve společnosti

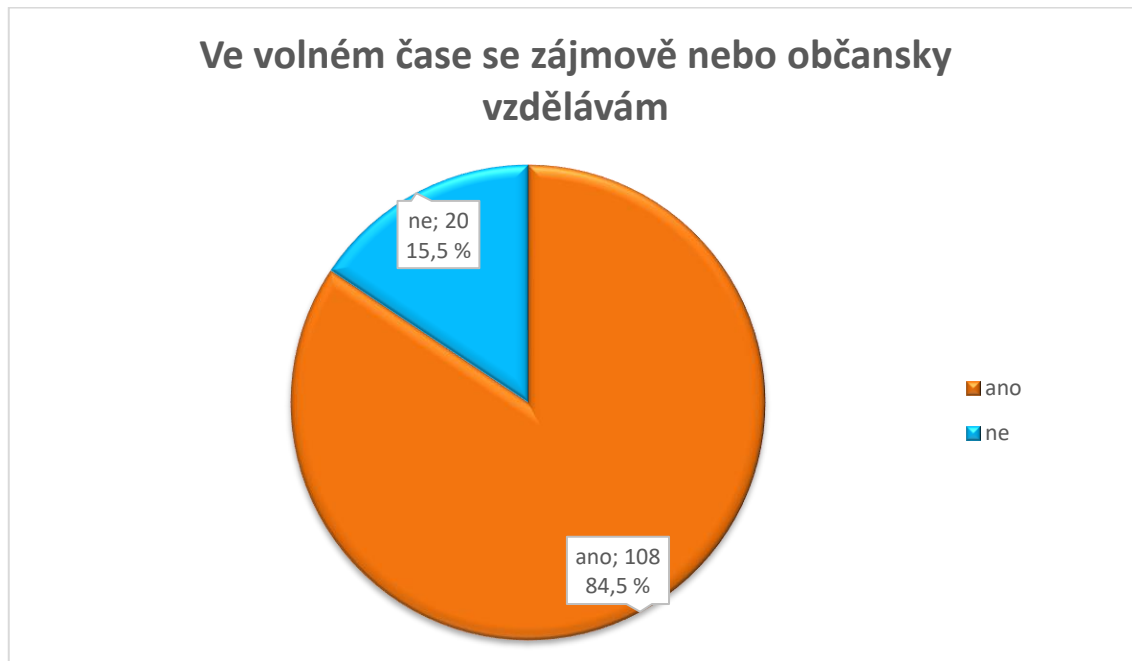
Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Největší část tvoří kategorie zaměstnanec, a to 88 respondentů, což je 68,2 %. Dále se do dotazníkového šetření zapojilo 12 respondentů na mateřské, rodičovské dovolené, což je 9,3 %, další skupinou jsou respondenti pracující na poloviční úvazek, kterých je 11, což je 8,5 % a ve stejném zastoupení jsou to osoby samostatně výdělečně činné, těch se také zúčastnilo 11, což je 8,5 % a nejmenší zastoupení mají nezaměstnaní respondenti, těch se zúčastnilo šest, což je 5,4 %.

Otázka č. 5: Věnujete se ve svém volném čase zájmovému nebo občanskému vzdělávání?

Graf 5: Ve volném čase se zájmově nebo občansky vzdělávám

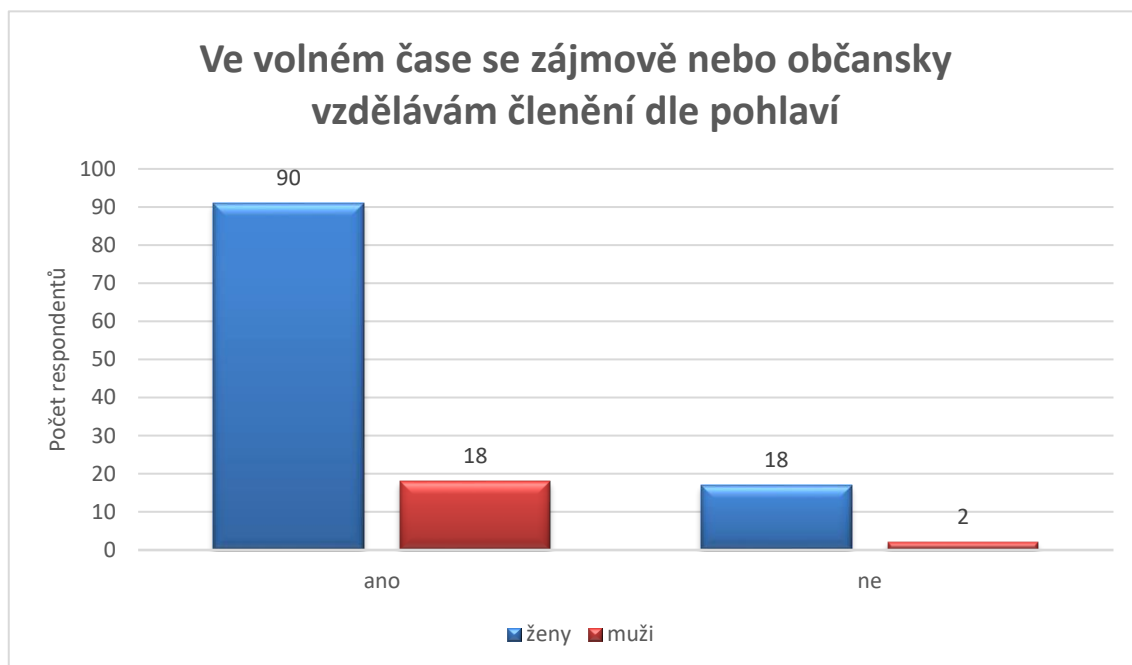
Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Z výsledků dotazníkového šetření lze konstatovat skutečnost, že dotazovaní respondenti se zajímají o zájmové a občanské vzdělávání. Variantu odpovědi ANO, odpovědělo 108 dotazovaných, což je 84,5 %, tito lidé se zájmově nebo občansky ve svém volném čase věnují, jen 20 dotazovaných, což je 15,5 % se ve svém volném čase nezajímá o zájmové a občanské vzdělávání.

Otázka č. 6 Vzdělávání ve volném čase

Graf 6: Ve volném čase se zájmově nebo občansky vzdělávám členění dle pohlaví

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Výše uvedený graf zobrazuje zájem o další zájmové nebo občanské vzdělávání, ze 128 dotazovaných odpovědělo 108 (84,5 %) kladně, z toho 90 žen a 18 mužů. Pouze 20 dotazovaných, z toho 18 žen a dva muži odpověděli záporně.

Otázka č. 6: Jakému zaměření se věnujete u zájmového vzdělávání?

Graf 7: Zaměření u zájmového vzdělávání

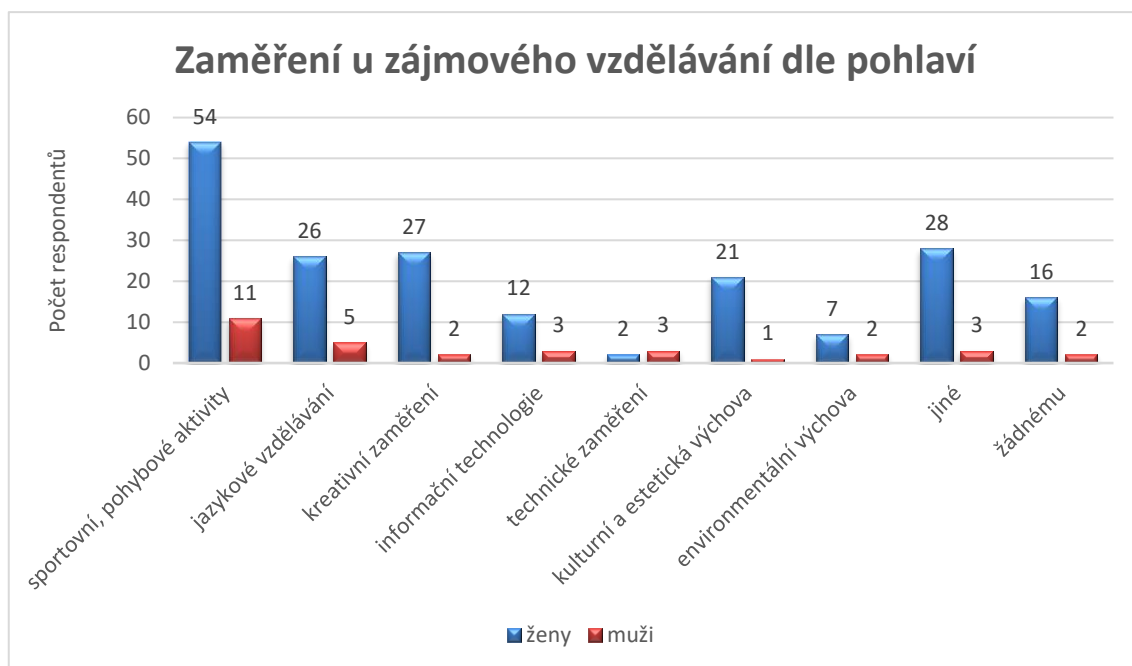

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Z grafu vyplývá, že největší zastoupení mají sportovní a pohybové aktivity, kterých se účastní 65 dotazovaných respondentů, což je 51,2 %. Další početnou skupinou je jazykové vzdělávání, které navštěvuje 31 dotazovaných, což je 24,4 %, jinému vzdělávání se účastní 31 respondentů, což je 24,4 %, kreativnímu zaměření (kreslení, zahradnictví, včelařství) 29 respondentů, což je 22,8 %. Kulturní a estetickou výchovou se zabývá 22 respondentů, což je 17,3 %, vůbec žádnému zaměření odpovědělo 18 dotazovaných, což je 14,2 %, informační technologie (práce s počítačem) je zastoupená 15 účastněnými, což je 11,8 %. Mezi nejméně početné skupiny patří environmentální výchova (životní prostředí), kterou zvolilo devět respondentů, což je 7,1 % a poslední skupina technické zaměření je zastoupená pěti dotazovanými, což je 3,9 %.

Graf 8: Zaměření u zájmového vzdělávání dle pohlaví

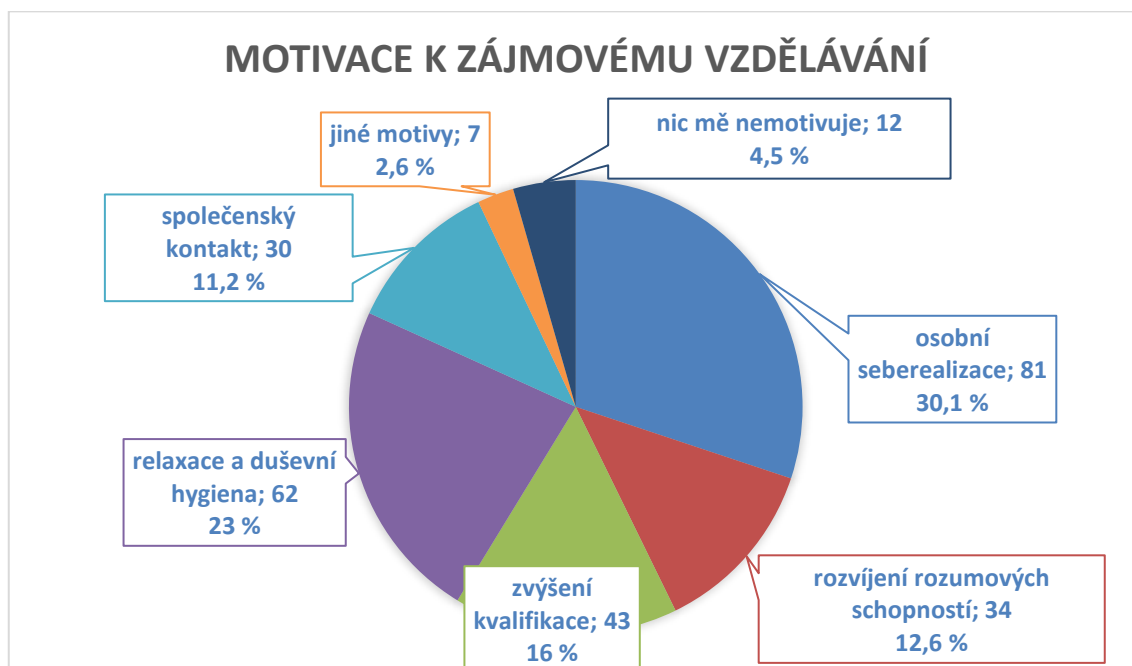
Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Z grafu jasně vyplývá, že největší zastoupení mají sportovní a pohybové aktivity, jak u žen, tak u mužů je to nejžádanější aktivita, z celkového počtu je to 65 odpovědí dotazovaných respondentů, z toho 54 žen a 11 mužů. Další početnou skupinou je jazykové vzdělávání, které navštěvuje 31 dotazovaných, z toho 26 žen a pět mužů, jiného vzdělávání se také účastní 31 respondentů, z toho 28 žen a tři muži, kreativnímu zaměření (kreslení, zahradnictví, včelařství) 29 respondentů, z toho 27 žen a dva muži. Kulturní a estetickou výchovou se zabývá 22 respondentů, z toho 21 žen a jeden muž, vůbec žádnému zaměření odpovědělo 18 dotazovaných, z toho 16 žen a dva muži, informační technologie (práce s počítačem) je zastoupená u 15 účastněných, z toho 12 žen a tři mužů. Mezi nejméně početné skupiny patří environmentální výchova (životní prostředí) u devíti respondentů, z toho sedmi žen a dvou mužů a poslední skupina technické zaměření je zastoupená pěti dotazovanými, z toho dvěma ženami a třemi muži.

Otázka č. 7: Co vás motivuje k současnému zájmovému vzdělávání?

Graf 9: Motivace u zájmového vzdělávání

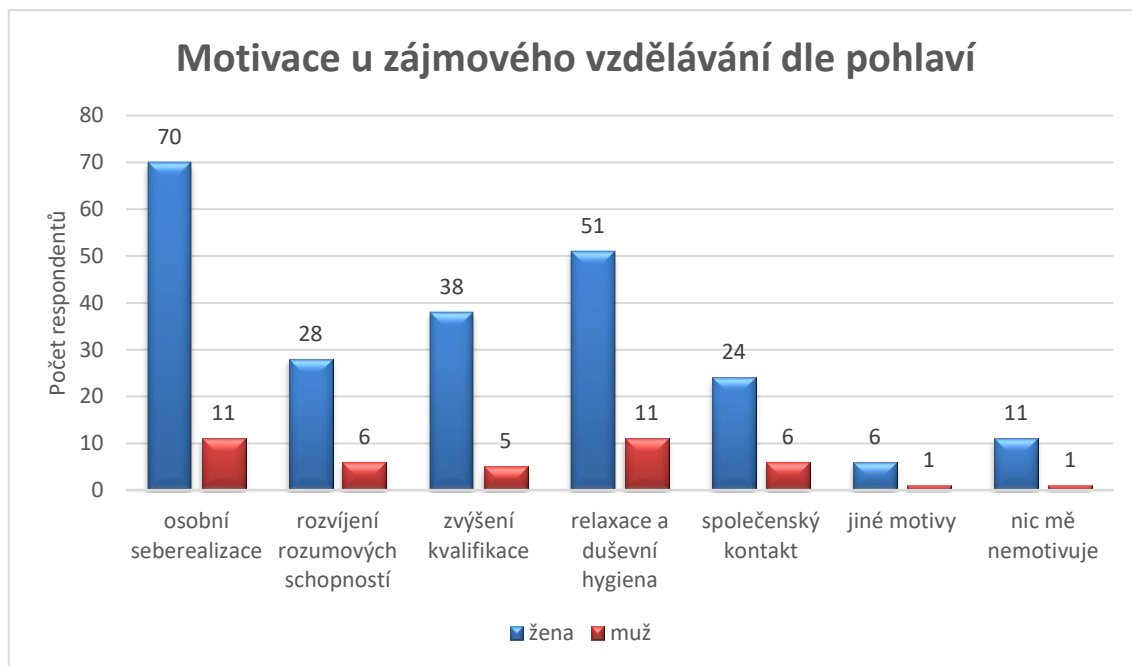

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Na základě vyplněných dotazníků lze konstatovat, že nejčastějším motivem pro účast na kurzech zájmového vzdělávání byla u 81 dotazovaných, což je 30,1 %, osobní seberealizace. Další motivací je relaxace a duševní hygiena, ta je u 62 dotazovaných, což je 23 %, zvýšení kvalifikace je další velkou motivací u 43 dotazovaných, což je 16 %, rozvíjení rozumových schopností je zastoupeno u 30 dotazovaných, což je 11,2 %. Nejmenší motivací jsou jiné motivy u sedmi respondentů, což je 2,6 % a 12 dotazovaných odpovědělo, že je nic nemotivuje k zájmovému vzdělávání, což je 4,5 %.

Graf 10: Motivace u zájmového vzdělávání dle pohlaví

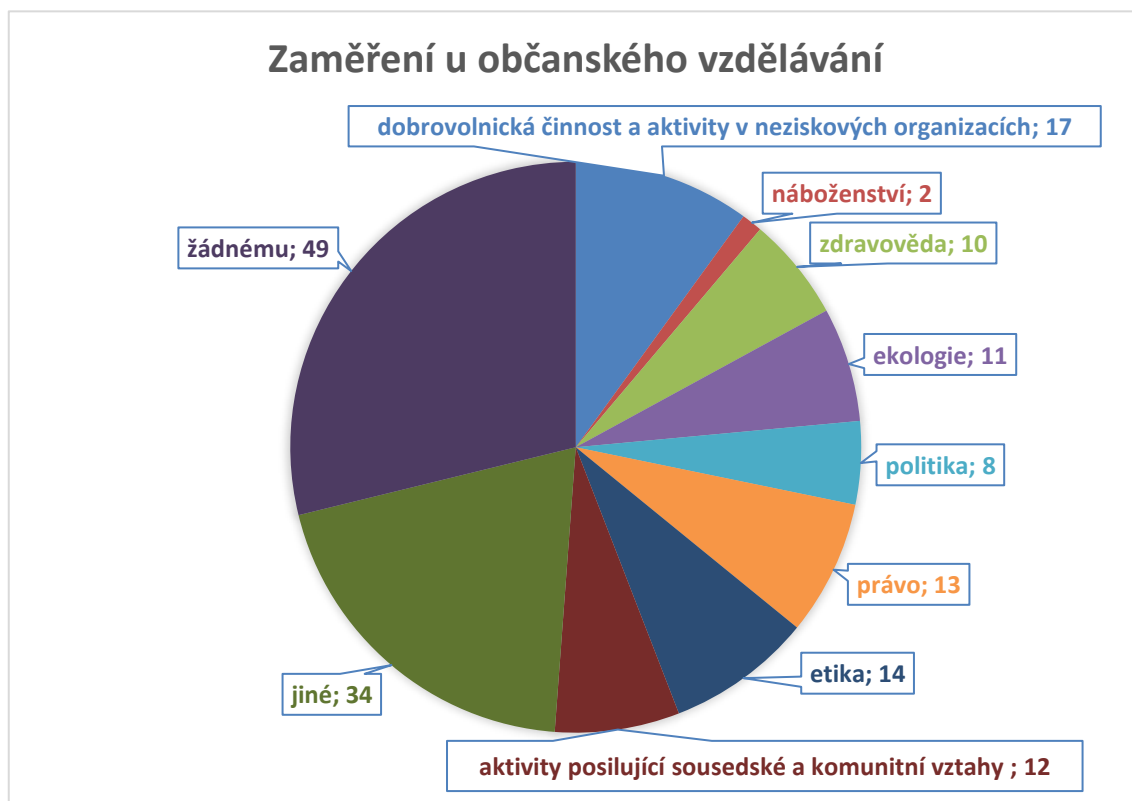
Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Z grafu jasně vyplývá, že nejčastější motivační skupinou pro účast na kurzech zájmového vzdělávání u 81 dotazovaných, z toho 70 žen a 11 mužů je osobní seberealizace. Další motivační skupinou je relaxace a duševní hygiena, ta je zastoupena u 62 dotazovaných, z toho 51 žen a 11 mužů, zvýšení kvalifikace je další velkou motivací u 43 dotazovaných, z toho 38 žen a pěti mužů, rozvíjení rozumových schopností je zastoupeno u 30 dotazovaných, z toho 28 žen a šesti mužů. Mezi nejmenší motivační skupiny patří: jiné motivy sedm respondentů, z toho šest žen a jeden muž a 12 dotazovaných odpovědělo, z toho 11 žen a jeden muž, že je nic nemotivuje k zájmovému vzdělávání.

Otázka č. 8: Jakému zaměření se věnujete u občanského vzdělávání?

Graf 11: Zaměření u občanského vzdělávání

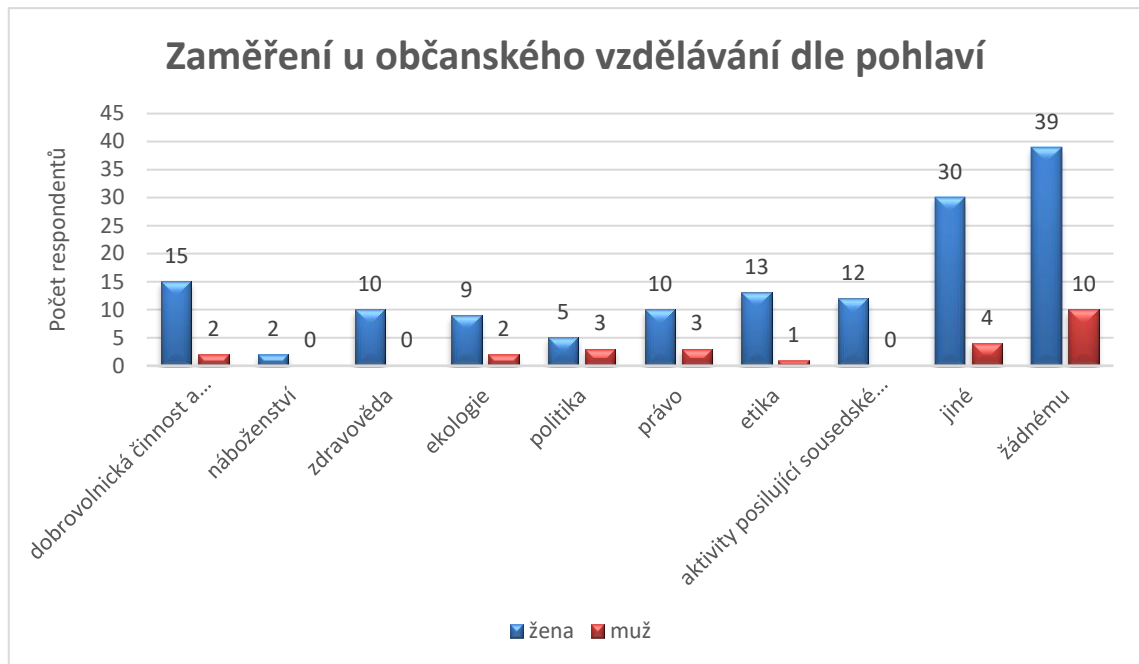

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Z grafu vyplývá, že největší zastoupení má skupina, kdy se respondenti nevěnují žádnému občanskému vzdělávání, celkem 49 respondentů, což je 38,3 %, druhou největší skupinou je jiné zaměření, na které odpovědělo 34 respondentů, což je 26,6 %. Další skupinou v žebříčku je skupina, která se zajímá o dobrovolnickou činnost a aktivity v neziskových organizacích – 17 respondentů, což je 13,3 %. Dalšími kurzy občanského vzdělávání byly: etika 14 (10,9 %), právo 13 (10,2 %), aktivity posilující sousedské a komunitní vztahy 12 (9,4 %), ekologie 11 (8,6 %), zdravotní věda 10 (7,8 %), politika osm (6,3 %), náboženství dva (1,6 %).

Graf 12: Zaměření u občanského vzdělávání dle pohlaví

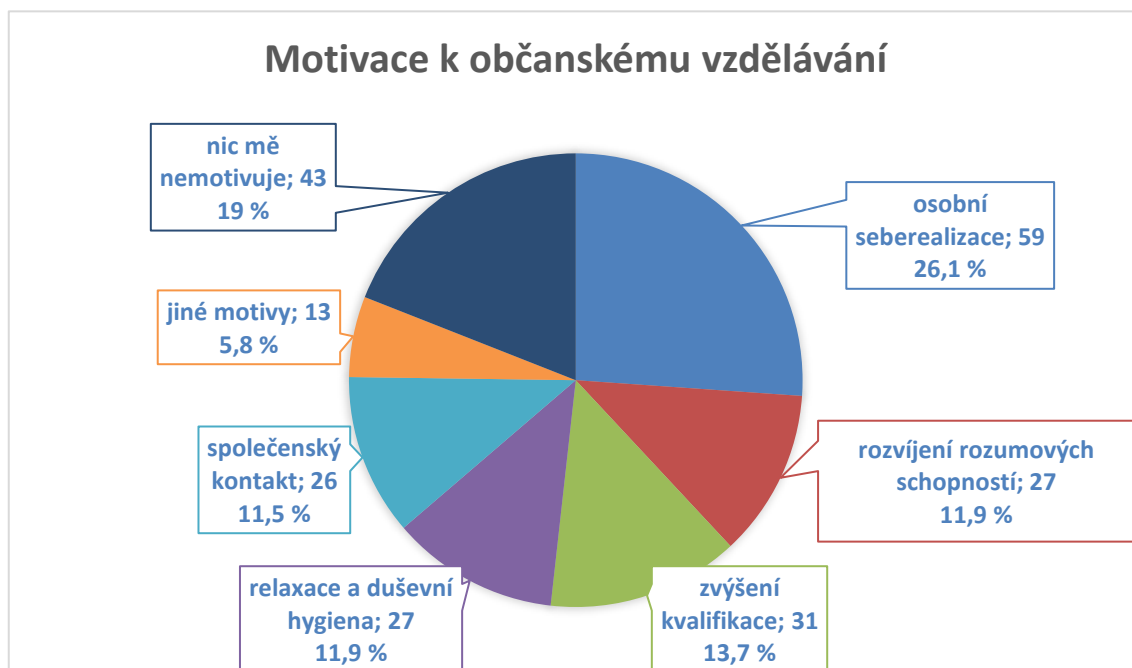
Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Z grafu jasně vyplývá, že největší zastoupení má skupina, kdy se respondenti nevěnují žádnému občanskému vzdělávání, celkem 49 respondentů, z toho 39 žen a 10 mužů, druhou největší skupinou je jiné zaměření, na které odpovědělo 34 respondentů, z toho 30 žen a čtyři muži. Další skupinou v žebříčku je skupina, která se zajímá o dobrovolnickou činnost a aktivity v neziskových organizacích – 17 respondentů, z toho 15 žen a dva muži. Dalšími kurzy občanského vzdělávání byly: etika 14, z toho 13 žen a jeden muž, právo 13, z toho 10 žen a tři muži, aktivity posilující sousedské a komunitní vztahy 12, z toho 12 žen a žádný muž, ekologie 11, z toho devět žen a dva muži, zdravotvěda 10, z toho 10 žen a žádný muž, politika osm, z toho pět žen a tři muži, náboženství dva, z toho dvě ženy a žádný muž.

Otázka č. 9: Co vás motivuje k občanskému vzdělávání?

Graf 13: Motivace u občanského vzdělávání

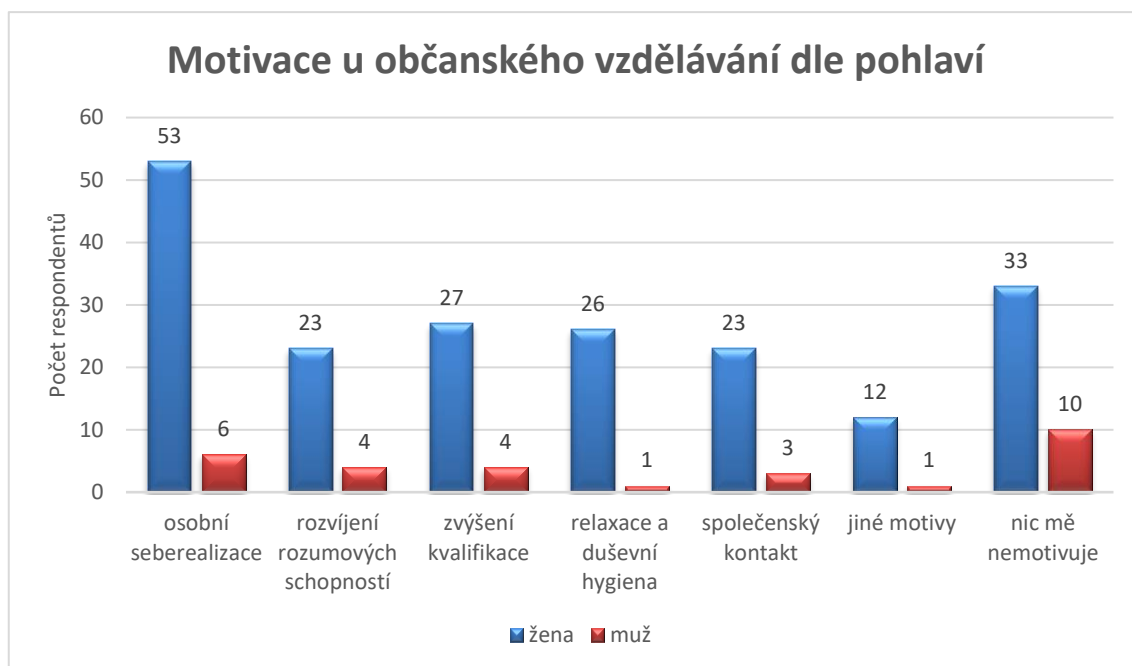

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Největší motivační skupinou u občanského vzdělávání podle dotazovaných je osobní seberealizace, a to u 59 respondentů (26,1 %), 43 dotazovaných odpovědělo, že je nic nemotivuje (19 %). Třetí největší motivační skupinou je zvýšení kvalifikace, na tu odpovědělo celkem 31 respondentů (13,7 %). Další motivační skupiny jsou: rozvíjení rozumových schopností 27 (11,9 %), relaxace a duševní hygiena 27 (11,9 %), společenský kontakt 26 (11,5 %), jiné motivy 13 (5,8 %).

Graf 14: Motivace u občanského vzdělávání dle pohlaví

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Z grafu vyplývá, že největší motivační skupinou u občanského vzdělávání je osobní seberealizace, a to u 59 respondentů, z toho 53 žen a šesti mužů, 43 dotazovaných odpovědělo, že je nic nemotivuje, z toho 33 žen a 10 mužů. Třetí největší motivační skupinou je zvýšení kvalifikace, na tu odpovědělo celkem 31 respondentů, z toho 27 žen a čtyři muži. Další motivační skupiny jsou: rozvíjení rozumových schopností 27, z toho 23 žen a čtyři muži, relaxace a duševní hygiena 27, z toho 26 žen a jeden muž, společenský kontakt 26, z toho 23 žen a tři muži, jiné motivy 13, z toho 12 žen a jeden muž.

Otázka č. 10: Uvažujete o tom, že by oblast vašeho studia zájmového a občanského vzdělávání byla vaším novým pracovním zaměřením?

Graf 15: Studium zájmového a občanského vzdělávání bude novým pracovním zaměřením

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Na základě vyhodnocení odpovědí respondenti uvedli v 92 případech, to je 72,1 %, že studium zájmového nebo občanského vzdělávání nebude jejich novým pracovním zaměřením. Pouze 36 respondentů, to je 27,9 %, uvedlo, že studium zájmového nebo občanského vzdělávání bude jejich novým pracovním zařazením.

Graf 16: Studium zájmového a občanského vzdělávání bude novým pracovním zaměřením členění dle pohlaví

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Na otázku, zda studium zájmového a občanského vzdělávání bude novým pracovním zaměřením, odpovědělo NE 92 respondentů (72,1 %), z toho 75 žen a 17 mužů, ANO odpovědělo pouze 36 respondentů (27,9 %), z toho 33 žen a tři muži. Podle získaných dat je zřejmé, že studium zájmového a občanského vzdělávání u žen ani u mužů nebude jejich novým pracovním zaměřením.

Otázka č. 11: Využíváte znalosti z vašeho studia zájmového a občanského vzdělávání ve vašem aktuálním pracovním zařazení?

Graf 17: Využití znalostí zájmového a občanského vzdělávání v pracovním zařazení

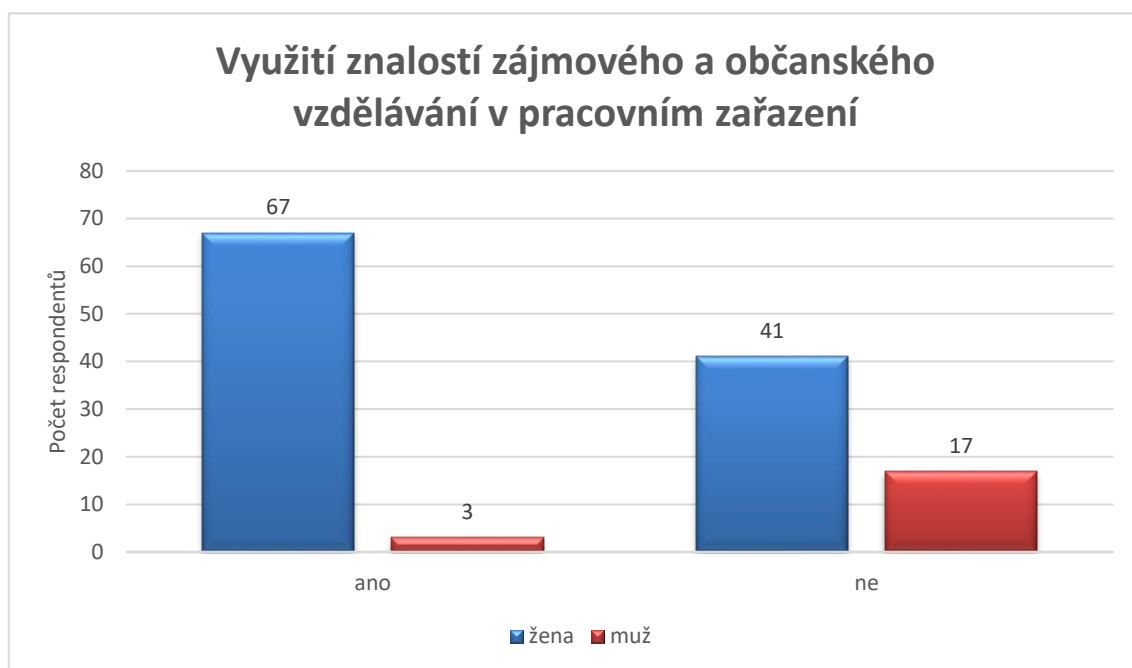

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Na základě dotazníkového šetření můžeme konstatovat, že 70 respondentů, to je 55 % využívá nové znalosti a dovednosti ze zájmového nebo občanského vzdělávání ve svém pracovním zařazení. Pouze 58 respondentů, to je 45 % své nové zkušenosti a dovednosti nevyužívá ve svém současném pracovním zařazení.

Graf 18: Využití znalostí zájmového a občanského vzdělávání v pracovním zařazení dle pohlaví

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Získaná data z odpovědí otázky č. 11, ukázala, že 58 respondentů, z toho 41 žen a 17 mužů, kteří se zájmově a občansky vzdělávají, nevyužívají znalosti získané ve svém pracovním životě, ovšem odpověď ano označilo 70 dotázaných respondentů, z toho 67 žen a tři muži. Získané znalosti ze zájmového a občanského vzdělávání uplatňují v pracovním zařazení nejvíce ženy, a to 67 žen. Muži získané znalosti ze zájmového a občanského vzdělávání spíše neuplatňují ve svém pracovním zařazení, na otázku ne odpovědělo 17 mužů z 20 dotazovaných.

Otázka č. 12: Myslíte si, že jsou v dnešní době dostatečné nabídky k zájmovému a občanskému vzdělávání?

Graf 19: Dostatek nabídek kurzů zájmového a občanského vzdělávání

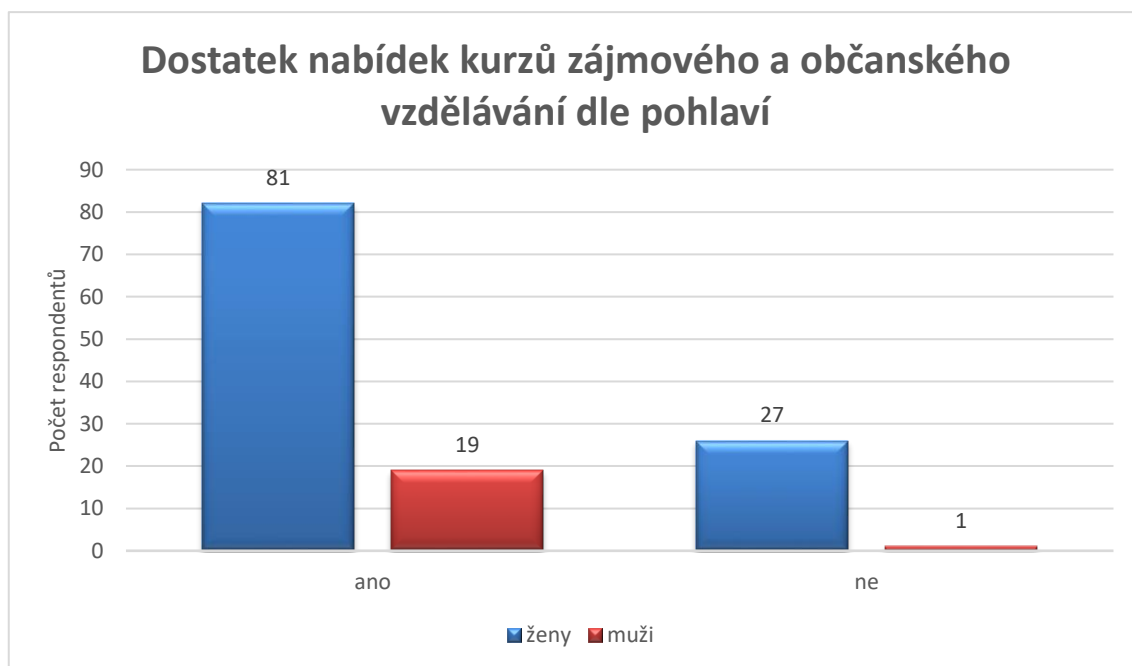

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Na základě získaných dotazníkových odpovědí bylo zjištěno, že 100 respondentů, to je 78,7 %, si myslí, že je dostatečné množství nabídek kurzů zájmového a občanského vzdělávání. Pouze 28 dotazovaných, to je 21,3 %, zvolilo zápornou odpověď.

Graf 20: Dostatek nabídek kurzů zájmového a občanského vzdělávání dle pohlaví

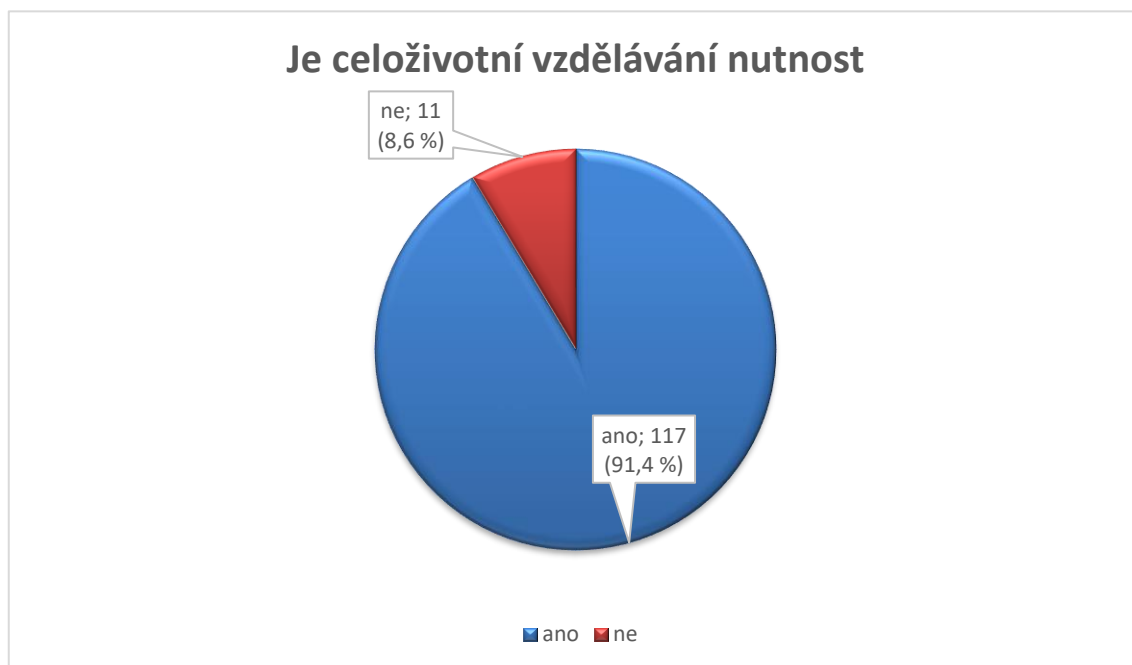
Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Z uvedeného grafu vyplývá, že je dostatečné množství nabízených kurzů zájmového a občanského vzdělávání, což se domnívá 81 dotazovaných žen a 19 mužů. Pouze 27 žen a jeden muž si myslí, že je nedostatek nabízených kurzů zájmového a občanského vzdělávání.

Otázka č. 13: Souhlasíte s tím, že v dnešní době je celoživotní vzdělávání nutností?

Graf 21: Je celoživotní vzdělávání nutnost

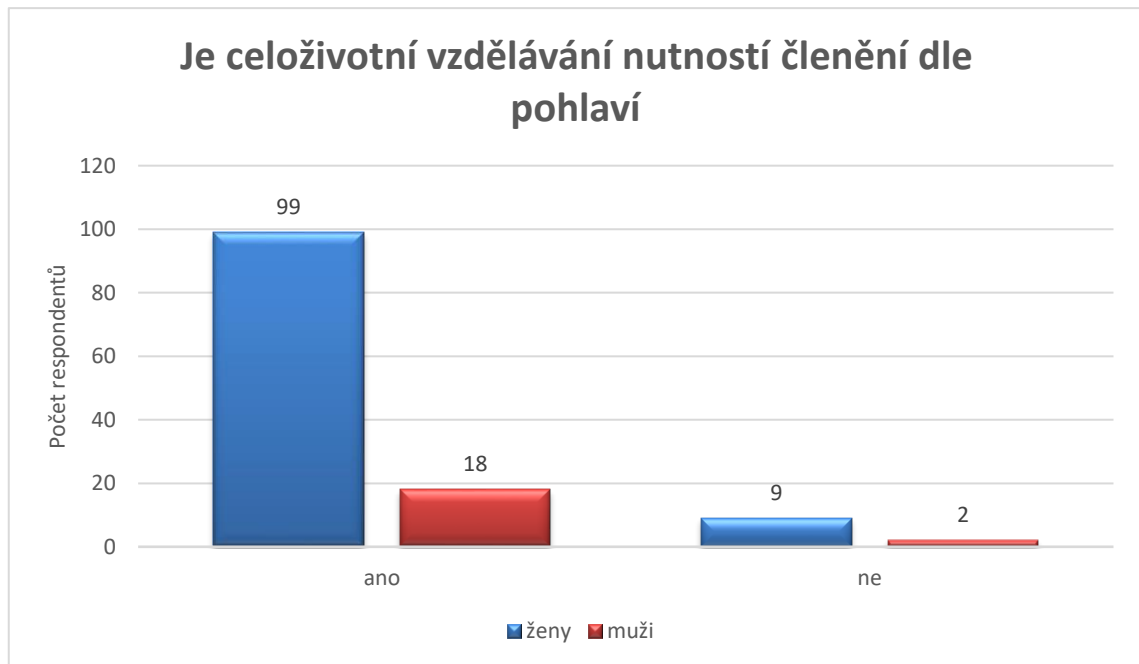

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Na základě vyhodnocení dat, bylo zjištěno, že celoživotní vzdělávání je v dnešní době nutností. Na tuto otázku odpovědělo ano 117 respondentů, to je 91,4 %, a zápornou odpověď uvedlo 11 respondentů, to je 8,6 %.

Graf 22: Je celoživotní vzdělávání nutností členění dle pohlaví

Zdroj: autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Komentář:

Na otázku, zda je celoživotní vzdělávání nutností, odpovědělo 91,4 % respondentů, z toho 99 žen a 18 mužů kladně. Pouze 8,6 % respondentů, z toho devět žen a dva muži, odpověděli záporně.

5 SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Tato kapitola je zaměřena na shrnutí výsledků dotazníkového šetření, které vyplynuly ze sběru šetření, a zhodnocení cílů a hypotéz, které byly formulovány v úvodu praktické části bakalářské práce.

Z analýzy jednotlivých vyplněných dotazníků vyplývají následující skutečnosti: Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 128 osob. Z celkového počtu 128 respondentů se jednalo o 108 žen a 20 mužů, což představuje procentuální zastoupení 84,4 % ženského pohlaví a 15,6 % pohlaví mužského. Toto procento je poměrně vysoké, což vybízí k myšlence, že využití volného času se stává efektivnějším, než bylo v předchozích letech (Šerák a Dvořáková, 2009, s. 46).

Nejčastěji uváděnou věkovou skupinou byl věk v rozmezí do 30 let, jednalo se o 45 respondentů, tedy 35,2 % ze všech zúčastněných osob. Druhá největší věková skupina byla ve věku v rozmezí 31–40 let, jednalo se o 44 respondentů, tedy 34,4 % z celé skupiny dotazovaných. Nejvyšší dokončené vzdělání uvedlo 60 respondentů, což je 46,5 % jako vzdělání vysokoškolské, což představuje největší zastoupení mezi respondenty. Další velkou skupinu představuje středoškolské vzdělání s maturitou, kterou respondenti označili v 51 případech, a to je 39,5 %. Pozice zaměstnance bylo nejčastějším povoláním pro 88 dotazovaných, tedy v 68,2 % respondentů.

Zájmovému a občanskému vzdělávání se ve volném čase z celkového počtu 128 dotazovaných věnuje 109 respondentů, což představuje 84,5 %. Skupina, která označila variantu, že se zájmovému a občanskému vzdělávání nevěnuje, zastupuje 20 respondentů, což je 15,5 %.

Stanovená hypotéza č. 1, kde byla testována závislost mezi pohlavím respondentů a jejich účastí na kurzech zájmového a občanského vzdělávání dospělých, došlo ke zjištění, že zájmovému a občanskému vzdělávání se ve volném čase z celkového počtu 108 dotazovaných žen věnuje 90 žen a z celkového počtu 20 dotazovaných mužů uvedlo kladnou odpověď 18. Z toho vyplývá, že hypotéza se nepotvrdila, kurzy zájmového

a občanského vzdělávání nevyužívají více ženy než muži. Tato skutečnost může být ovlivněna tím, že dotazníkového šetření se zúčastnilo nižší zastoupení mužů než žen.

U zájmového vzdělávání byla nejčastěji uváděná varianta sportovní a pohybové aktivity, které označili respondenti v 65 případech, což je 51,2 %. Druhým nejčastějším zaměřením je jazykové vzdělávání a na stejné úrovni dotazovaní odpověděli jiné u obou skupin v 31 případech, což je 24,4 %. Hlavní motivací zájmového vzdělávání pro dotazované byla osobní seberealizace, a to v 81 případech, což je 30,1 %. Druhou nejčastější motivací je relaxace a duševní hygiena, na tuto skupinu odpovědělo 62 respondentů, což je 23 %.

U občanského vzdělávání respondenti nejčastěji odpovídali, že se nevěnují žádné oblasti, a to u 49 dotazovaných, tedy v 38,3 %. Druhé nejčastější zaměření zvolili variantu jiné, a to u 34 dotazovaných, tedy ve 26,6 %. Třetí nejpočetnější skupinu tvoří dobrovolnická činnost a aktivity v neziskových organizacích, a to u 17 respondentů, tedy v 13,3 %. Nejčastěji uváděnou motivací u občanského vzdělávání je osobní seberealizace, kterou označili respondenti v 59, tedy v 26,1 %. Další největší skupinou je nic mě nemotivuje k občanskému vzdělávání, kterou respondenti označili ve 43 případech, tedy v 19 %. Třetí skupinou je zvýšení kvalifikace, v této skupině odpovědělo 31 respondentů, tedy v 13,7 %.

V případě stanovené hypotézy č. 2, jaké typy vzdělávacích akcí zájmového a občanského vzdělávání navštěvují ženy a o které mají zájem muži. Z vyhodnocených výsledků vyplývá, že muži mají u zájmového vzdělávání největší zájem o sportovní a pohybové aktivity a o jazykové vzdělávání, nikoliv o technické a informační technologie, jak bylo uvedeno v hypotéze. V případě občanského vzdělávání polovina dotazovaných mužů nenavštěvuje žádné vzdělávací akce. Ženy mají zájem z oblasti zájmového vzdělávání o sportovní a pohybové aktivity a jiné vzdělávací akce, které nebyly nabídnuty v dotazníku. V hypotéze bylo uvedeno, že ženy mají zájem o jazykové a kreativní zaměření. U občanského vzdělávání nejvíce žen odpovědělo, že se nezajímají o žádné vzdělávací akce nebo mají jiné, než byly uvedené v dotazníkovém šetření. Z toho vyplývá, že tato hypotéza se nepotvrdila. Tyto výsledky ale mohou být ovlivněny tím, že dotazníkového šetření se zúčastnilo nižší zastoupení mužů než žen.

Hypotéza č. 3 stanovuje motivaci k dalšímu vzdělání zájmového a občanského u žen a mužů. Muži považují jako hlavní motivaci u zájmového vzdělávání dle dotazníkového šetření osobní seberealizaci, relaxaci a duševní hygienu. U občanského vzdělávání polovina mužů odpověděla, že nejsou motivováni k dalšímu zájmovému a občanskému vzdělávání. Mezi motivace zájmového vzdělávání u žen je prioritou osobní seberealizace, relaxace a duševní hygiena. U občanského vzdělávání je motivací žen osobní seberealizace. Z výsledků dotazníkového šetření je možné potvrdit, že ani tato hypotéza nebyla potvrzena, ale tato skutečnost může být ovlivněna tím, že dotazníkového šetření se zúčastnilo nižší zastoupení mužů než žen.

Pro zajímavost, dále byly otázky zaměřeny na skupinu respondentů, kteří se zájmově nebo občansky vzdělávají a současně plánují ve svém profesním životě změnu. Otázka byla zaměřena na oblast zájmového a občanského vzdělávání, a to: „Uvažujete o tom, že by oblast vašeho studia zájmového a občanského vzdělávání byla vaším novým pracovním zaměřením?“ V této otázce uvedlo 91 (72,1 %) respondentů, z toho 74 žen a 17 mužů, že by tuto možnost nevyužili a jako nové pracovní zaměření volilo 37 (27,9 %) respondentů, z toho 34 žen a tři muži.

Dotazníkové šetření bylo také zaměřeno na to, zda respondenti využívají získané znalosti a dovednosti ze zájmového a občanského vzdělávání ve svém pracovním zařazení 71 (55 %) respondentů, z toho 67 žen a tři muži uvedli, že své znalosti a dovednosti využívají ve svém pracovním zařazení. Pouze 58 (45 %) respondentů uvedlo, že získané znalosti nevyužívají ve svém pracovním zaměření.

Na otázku, zda je dostatečné množství nabídek zájmového a občanského vzdělávání, uvedlo 100 respondentů, z toho 81 žen a 19 mužů, kladnou odpověď. Pouze 28 dotazovaných, z toho 27 žen a jeden muž uvedli, že je nedostatek nabídek zájmového a občanského vzdělávání.

Otázka číslo 13 byla zaměřena na to, zda respondenti souhlasí, že v dnešní době je celoživotní vzdělávání nutností. Na tuto otázku odpověděla většina respondentů kladně, a to 117 dotazovaných, to je 91,4 %, z toho 99 žen a 18 mužů. Jen malé procento dotazovaných odpovědělo záporně, a to v 11 případech, to je 8,6 %, z toho devět žen a dva muži.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývá problematikou zájmového a občanského vzdělávání dospělých v rámci volného času. Cílem práce bylo zjistit, zda mají respondenti zájem se dále vzdělávat v oblasti zájmového a občanského vzdělávání, v jakém okruhu, co je motivuje k dalšímu vzdělávání a zda motivace vychází z jedinců samotných. Tato problematika byla zvolena z důvodu, že v současné době jsou kladeny vysoké nároky na další vzdělávání a vzdělávání je tím nejdůležitějším, čím můžeme disponovat v celém průběhu svého života. Každý by se měl vzdělávat, a to v jakékoli podobě, aby to přispívalo ke zvyšování našich dovedností a schopností, které nám pomáhají k všeobecným znalostem, psychické pohodě, vyššímu pracovnímu postavení, ale i ocenění.

V dnešní době je trendem v rámci volného času navštěvovat různé kurzy. Věnovat se činnostem, které jsou lákavé a které rádi děláme, na základě vlastních zájmů a potřeb, aby docházelo k naplnění, pocitu radosti a uspokojení z aktivit. Radost a uspokojení jsou považovány za jednu z klíčových podmínek psychického zdraví a také odolnosti proti krizovým situacím, které mohou nastat. Občanské a zájmové vzdělávání nepředstavuje pouze vzdělávání, ale i ocenění ve společnosti i v pracovním životě. Jak vyplynulo z odborných publikací vztahujících se k tématu zájmového a občanského vzdělávání a z analýzy dat dotazníkového šetření.

Zájmové a občanské vzdělávání má i své přednosti, které se nacházejí v jejich pestrém obsahovém zaměření, jež umožňuje, aby se každý jedinec věnoval činnosti, která ho baví a naplňuje pocitem radosti a uspokojení. Zájem o tyto typy vzdělávání stoupá, v minulosti bylo hodně protěžované profesní vzdělávání, které je spojeno s pracovním prostředím a ekonomickým užitekem, v současné době vzrůstá zájem o zájmové a občanské vzdělávání, které celkově přispívá k osobnímu rozvoji včetně poznávání silných a slabých stránek (Neusarová, 2019, s. 11).

Mezi silné stránky řadíme podporu zdravé a sebevědomé občanské společnosti, podporu zájmu o jiné než pracovní oblasti celoživotního učení, ale také zájmové a občanské

vzdělávání dospělých má prokazatelně kladný vliv i na občanský rozvoj dětí (Centrum občanského vzdělávání In: Neusarová, 2019, s. 71).

Mezi slabé stránky můžeme zařadit zásadní skutečnost a to, že dospělí nemají zájem o občanské vzdělávání. Mohou také zaměňovat občanské vzdělávání za politické vzdělávání. To hrozí ve spojení práce s účastí v politických stranách, která je zároveň jedním z hlavních charakteristik aktivního občanství (Neusarová, 2019, s. 71). Podobně je tomu u zájmového vzdělávání dospělých, při rozvíjení osobitých koníčků a metod, které jsou šité na míru, mají jedinci vyšší zájem, než je tomu u občanského vzdělávání (Smékal In: Neusarová, 2019, s. 71).

V teoretické části bakalářské práce je zpracována odborná literatura, která je spjatá s celoživotním učením, zájmovým a občanským vzděláváním a je k ní vytvořené teoretické zázemí. Cílem bylo přiblížení problematiky zájmového a občanského vzdělávání dospělých v rámci jejich volného času. Problematice zájmového a občanského vzdělávání dospělých se nevěnuje dostatečné množství odborné literatury, tak jako je tomu u jiných typů vzdělávání dospělých. Z tohoto důvodu byla sepsána bakalářská práce na téma zájmového a občanského vzdělávání a zároveň bylo cílem tuto problematiku zviditelnit a zdůraznit její smysl.

Součástí praktické části bakalářské práce je dotazníkové šetření, na kterém byla využita metoda kvantitativního šetření. Tato metoda byla zvolena z důvodu její časové nenáročnosti a oslovení velkého počtu dotazovaných osob. Sestavený dotazník obsahuje 13 uzavřených otázek. Cílem bylo zjistit, zda se respondenti věnují ve svém volném čase zájmovému a občanskému vzdělávání, jakému typu a co je jejich motivací k dalšímu vzdělávání. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 128 respondentů. Dotazník byl k dispozici v elektronické formě ve třech facebookových skupinách. Stanovené hypotézy se z výsledků dotazníkového šetření nepotvrdily, jak bylo podrobně rozepsáno v kapitole 5 shrnutí výsledků.

Převážnou většinu dotazovaných tvoří ženy. Z celkového počtu dotazovaných je to 108 žen a 20 mužů. Z dotazníkového šetření a získaných dat vyplynulo, že největší zastoupení respondentů bylo ve věkové skupině 30–40 let s nejvyšším ukončeným vysokoškolským vzděláním. Nejvíce respondentů, to je 88 (68,2 %) dotazovaných, odpovědělo, že jsou

zaměstnanci ve svém současném zařazení ve společnosti a 109 (84,5 %) respondentů se ve svém volném čase věnuje zájmovému nebo občanskému vzdělávání. Své znalosti a dovednosti získané na kurzech zájmového a občanského vzdělávání využívají převážně k osobní seberealizaci a psychické pohodě, a to bez rozdílu u obou pohlaví. Současně své nově získané informace z prostředí zájmového a občanského vzdělávání využívá 71 (55 %) dotazovaných ke svému pracovnímu zařazení. Převážná část, což je 100 (78 %) dotazovaných se domnívá, že v dnešní době je dostatečné množství nabízených kurzů zájmového a občanského vzdělávání. Z celého souboru 128 respondentů odpovědělo 117 (91,4 %) dotazovaných, že celoživotní vzdělávání je v dnešní době nutností.

Závěrem bakalářské práce lze říci, že problematika zájmového a občanského vzdělávání dospělých se v dnešní době více dostává do popředí. Dospělí využívají svého volného času k získávání dalších vědomostí a dovedností, a že zájmové a občanské vzdělávání jim tyto nové poznatky umožňuje získat nenásilnou formou. Zároveň jsou schopni propojit získané informace z prostředí zájmového nebo občanského vzdělávání do pracovního procesu. Hlavní motivací je nejen osobní seberealizace, ale i relaxace a duševní hygiena. Dospělí zdokonalují svoji osobnost s cílevědomým rozvojem individuálních zájmů, které se následně projeví v jejich kvalitě života. Vhodně nastavenými podmínkami na trhu volnočasových aktivit a dalšího zájmového a občanského vzdělávání motivují jedince, kteří mohou přispět nejen ke zkvalitnění svého života a své pohody, ale také současně ke zkvalitnění života celé společnosti.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- BENEŠ, M., 2008. *Andragogika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2580-2.
- BOČKOVÁ, V., 2002. *Vzdělávání – průvodní jev života*. Vyd. 2. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-0441-9.
- BOČKOVÁ, V., 2009. *Vzdělávání dospělých*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-546-2.
- DEMJANČUK, N., 2005. *Vzdělání a extremismus*. 1. vyd. Praha: Epoque. ISBN 80-86328-83-x.
- GAVORA, P., 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-79-6.
- HOFBAUER, B., 2004. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-927-5.
- CHRÁSKA, M., 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.
- KOPECKÝ, M., 2004. *Sociální hnutí a vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. ISBN 80-86432-96-3.
- NEUSAROVÁ, J., 2019. *Zájmové a občanské vzdělávání*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-7452-143-0.
- PALÁN, Z., 2002. *Lidské zdroje*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0950-7.
- PALÁN, Z., 2008. *Základy andragogiky*. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského. ISBN 978-80-86723-58-7.
- PALÁN, Z., 1997. *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*. Praha: DAHA. ISBN: 80-902232-1-4.

PÁVKOVÁ, J. a kol., 2008. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-423-6.

PONDĚLÍČEK, J. a kol., 1987. *Kulturně výchovná činnost*. Praha: SPN.

PROTIVÍNSKÝ, T. a DOKULILOVÁ M., 2012. *Občanské vzdělávání v kontextu českého školství*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5833-0.

PRŮCHA, J., 2014. *Andragogický výzkum*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5232-7.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J., 2009. *Pedagogický slovník*. 6. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-647-6.

ŠERÁK, M., 2009. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-551-6.

ŠERÁK, M. a DVOŘÁKOVÁ, M., 2009. *Kapitoly z teorie a praxe vzdělávání dospělých*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze. ISBN 978-80-7367-551-8.

VETEŠKA, J., 2016. *Přehled andragogiky. Úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1026-9.

VYCHOVÁ, H., 2008. *Vzdělávání dospělých ve vybraných zemích EU*. Praha: VÚPSV. ISBN 978-80-7416-017-2.

VYMAZAL, J., 1990. *Mimoškolská výchova a vzdělávání dospělých a její institucionální systémy ČSR*. Praha: SPN. ISBN 80-7066-104-6.

Seznam použitých internetových zdrojů

KOPECKÝ, Martin. *Občanské vzdělávání dospělých v Evropě, funkce a vybrané mezinárodní příklady*. Praha: Univerzita Karlova v Praze. [online] ©2010 [cit. 2020-01-21]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/obcanske-vzdelavani-dospelych>

Strategie celoživotního učení. Praha: MŠMT, 2007. 80 s. ISBN 978-80-254-2218-2.

[online]. [cit. 2019-12-15]. Dostupné z:

http://msmt.cz/uploads/Strategie_CZU_schvaleno_vladou.pdf

SEZNAM ZKRATEK

OECD	Organization for Economic Cooperation and Development Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Pohlaví respondentů	38
Graf 2: Věkové zastoupení respondentů	39
Graf 3: Ukončené vzdělání respondentů.....	40
Graf 4: Zařazení ve společnosti	41
Graf 5: Ve volném čase se zájmově nebo občansky vzdělávám	42
Graf 6: Ve volném čase se zájmově nebo občansky vzdělávám členění dle pohlaví....	43
Graf 7: Zaměření u zájmového vzdělávání.....	44
Graf 8: Zaměření u zájmového vzdělávání dle pohlaví.....	45
Graf 9: Motivace u zájmového vzdělávání	46
Graf 10: Motivace u zájmového vzdělávání dle pohlaví	47
Graf 11: Zaměření u občanského vzdělávání	48
Graf 12: Zaměření u občanského vzdělávání dle pohlaví.....	49
Graf 13: Motivace u občanského vzdělávání.....	50
Graf 14: Motivace u občanského vzdělávání dle pohlaví.....	51
Graf 15: Studium zájmového a občanského vzdělávání bude novým pracovním zaměřením.....	52
Graf 16: Studium zájmového a občanského vzdělávání bude novým pracovním zaměřením členění dle pohlaví	53
Graf 17: Využití znalostí zájmového a občanského vzdělávání v pracovním zařazení.	54
Graf 18: Využití znalostí zájmového a občanského vzdělávání v pracovním zařazení dle pohlaví.....	55
Graf 19: Dostatek nabídek kurzů zájmového a občanského vzdělávání	56
Graf 20: Dostatek nabídek kurzů zájmového a občanského vzdělávání dle pohlaví....	57
Graf 21: Je celoživotní vzdělávání nutnost.....	58
Graf 22: Je celoživotní vzdělávání nutností členění dle pohlaví	59

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník.....	I
----------------------------------	----------

Příloha A – Dotazník průzkumného šetření

Dotazník

Vážení,

chtěla bych Vás touto cestou požádat o vyplnění dotazníku, který slouží jako podklad pro zpracování mé bakalářské práce na téma: Zájmové a občanské vzdělávání dospělých.

Hlavním cílem dotazníkového šetření je zjistit, zda a v jaké míře se respondenti věnují zájmovému a občanskému vzdělávání.

Dotazník je anonymní, tvoří 13 uzavřených otázek, týkajících se zájmového a občanského vzdělávání a jeho využití ve volném čase. Získané údaje budou sloužit pouze pro účely této bakalářské práce. Vaše odpovědi zakroužkujte nebo zakřížkujte. V případě zájmu o zjištěné výsledky dotazníkového šetření, přikládám na konci dotazníku svůj kontakt.

Velmi si Vážím Vaší ochoty a Vašeho času a děkuji za vyplnění dotazníku.

*Hana Folberová
studentka UJAK Praha 3, Roháčova*

1) Pohlaví

- a) Žena
- b) Muž

2) Věková skupina

- a) do 30 let
- b) 31–40 let
- c) 41–50 let
- d) 51–60 let
- e) 61 a více

3) Nejvyšší ukončené vzdělání?

- a) základní
- b) středoškolské bez maturity
- c) středoškolské s maturitou
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské

4) Vaše současné zařazení ve společnosti?

- a) nezaměstnaný
- b) poloviční úvazek
- c) zaměstnanec
- d) osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ)
- e) mateřská, rodičovská dovolená

5) Věnujete se ve svém volném čase zájmovému nebo občanskému vzdělávání?

- a) ano
- b) ne

6) Jakému zaměření se věnujete u zájmového vzdělávání (lze vybrat více možností)?

- a) sportovní, pohybové aktivity
- b) jazykové vzdělávání
- c) kreativní zaměření (kreslení, zahradnictví, včelařství aj.)
- d) informační technologie (práce s počítačem aj.)
- e) technické zaměření
- f) kulturní a estetická výchova
- g) environmentální výchova (životní prostředí)
- h) jiné
- i) žádnému

7) Co vás motivuje k současnému zájmovému vzdělávání? (lze vybrat více možností)

- a) osobní seberealizace
- b) rozvíjení rozumových schopností
- c) zvýšení kvalifikace
- d) relaxace a duševní hygiena
- e) společenský kontakt
- f) jiné motivy
- g) nic mě nemotivuje

8) Jakému zaměření se věnujete u občanskému vzdělávání (lze vybrat více možností)?

- a) dobrovolnická činnost a aktivity v neziskových organizacích
- b) náboženství
- c) zdravotní péče
- d) ekologie
- e) politika

- f) právo
- g) etika
- h) aktivity posilující sousedské a komunitní vztahy
- i) jiné
- j) žádnému

9) Co vás motivuje k občanskému vzdělávání? (lze vybrat více možností)

- a) osobní seberealizace
- b) rozvíjení rozumových schopností
- c) zvýšení kvalifikace
- d) relaxace a duševní hygiena
- e) společenský kontakt
- f) jiné motivy
- g) nic mě nemotivuje

10) Uvažujete o tom, že by oblast vašeho studia zájmového a občanského vzdělávání byla vaším novým pracovním zaměřením?

- a) ano
- b) ne

11) Využíváte znalosti z vašeho studia zájmového a občanského vzdělávání ve vašem aktuálním pracovním zařazení?

- a) ano
- b) ne

12) Myslíte si, že jsou v dnešní době dostatečné nabídky k zájmovému a občanskému vzdělávání?

- a) ano
- b) ne

13) Souhlasíte s tím, že v dnešní době je celoživotní vzdělávání nutností?

- a) ano
- b) ne

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku.
Hana Folberová hanafol@centrum.cz

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Hana Folberová

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: kombinované

Název práce: Zájmové a občanské vzdělávání

Rok: 2020

Počet stran textu bez příloh: 57

Celkový počet stran příloh: 3

Počet titulů českých použitých zdrojů: 22

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 2

Vedoucí práce: Mgr. Jana Neusarová, Ph.D.